

Kortelė:

1667347_RegNr_eI-29-415/2018

<http://www.infolex.lt/tp/1667347>

Administracinė byla Nr. eI-29-415/2018
Teisminio proceso Nr. 3-66-3-00038-2018-0
Procesinio sprendimo kategorijos: 40; 58.3
(S)

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

I Š V A D A LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2018 m. lapkričio 26 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gintaro Kryževičiaus (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), Dainiaus Raižio, Ramutės Ruškytės, Virginijos Volskienės ir Skirgailės Žalimienės, sekretoriaujant Julijai Krinickienei, dalyvaujant vertėjai Gitanai Aleliūnaitei, specialistui R. Z., Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos atstovams Andriui Kačalinui, Artūriui Šulcui, Astai Ivanauskienei ir Vytautui Grubliauskui, atsakovui V. T. ir jo atstovei advokatei Nataljai Fočenkovai, viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos prašymą pateikti išvadą, ar Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos narys V. T. (V. T.) sulaužė savivaldybės tarybos nario priesaiką.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Pareiškėjas Klaipėdos miesto savivaldybės taryba (toliau – ir pareiškėjas, Taryba) kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą su prašymu pateikti išvadą, ar Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos narys V. T. (V. T.) (toliau – ir atsakovas) sulaužė savivaldybės tarybos nario priesaiką.

2. Prašyme pateikti išvadą pareiškėjas nurodo, kad Tarybos narių komisija Teikime pateiktiems faktams ištirti (toliau – ir Komisija), ištyrusi 2018 m. liepos 23 d. teikime pradėti Tarybos nario V. T. įgaliojimų netekimo procedūrą dėl savivaldybės tarybos nario priesaikos sulaužymo

nurodytus faktus (toliau – ir Teikimas), išnagrinėjusi papildomą medžiagą, Tarybos nario V. T. rašytinius paaiškinimus, 2018 m. rugsėjo 24 d. išvadoje (toliau – ir Išvada) nurodė, kad atsakovo veiksmai viešai menkinant Lietuvos partizanų vadą A. R.-V. ir jo atminimą, skleidžiant žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų nuostatomis, t. y. Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies, 25 straipsnio 4 dalies, 28 straipsnio, 42 straipsnio 2 dalies nuostatomis ir pažeidžia Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekse (toliau – ir Kodeksas) įtvirtintus valstybės politikų elgesio principus, todėl galima teigti, kad yra požymių, jog politikas sulaužė savivaldybės tarybos nario priesaiką. Pareiškėjas, apsvarstęs Komisijos pateiktą Išvadą, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 25 straipsnio 7 dalies 1 punktu, 8 dalimi, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 13 punktu, 21 straipsnio 3 dalimi, 120 straipsniu, 2018 m. rugsėjo 13 d. sprendimu Nr. T2-186 pritarė Išvadai ir nusprendė kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą su prašymu pagal Išvadoje nustatytas faktines aplinkybes ir nurodytus teisinius motyvus pateikti išvadą, ar Tarybos narys V. T. sulaužė tarybos nario priesaiką.

3. Paaiškindamas faktinę situaciją pareiškėjas nurodo, kad 2018 m. liepos 18 d. Tarybos Finansų ir ekonomikos komiteto (toliau – ir Komiteto) posėdyje buvo svarstomas A. R.-V. atminimo įamžinimo klausimas. Projekto „Dėl A. R.-V. atminimo įamžinimo“ svarstymo metu Tarybos narys V. T. pareiškė, kad dėl A. R.-V. buvo nužudyta 8 000 taikių piliečių ir vaikų. Atsakovas teigė turįs tai patvirtinančią informaciją. Vadovaujantis Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos veiklos reglamento, patvirtinto Tarybos 2016 m. birželio 23 d. sprendimu Nr. T2-184, (toliau – ir Reglamentas) 27.3, 27.8 punktais, komitetų posėdžiai yra atviri (jeigu nenusprendžiama kitaip), jie protokoluojami, daromi garso įrašai, pasirašyti posėdžių protokolai publikuojami savivaldybės interneto svetainėje. Taigi posėdyje dalyvavusių asmenų pasisakymai yra vieši. Į bylą taip pat pateiktas socialiniame tinkle „Facebook“ V. T. puslapyje 2018 m. liepos 19 d. 17.24 val. patalpinto viešo įrašo dokumentas ir įrašė rusų kalba paskelbti teiginiai. Teksto vertimas iš rusų kalbos: „Klaipėdos miesto meras V. G. inicijavo projektą dėl pokarinio nusikaltėlio A. R.-V. įamžinimo ant pedagoginio instituto sienos. Remiantis turimais dokumentais ten, kur veikė jam pavaldžios gaujos, buvo užmušta apie 8 000 taikių gyventojų – suaugusiųjų ir vaikų. Jis dalyvavo taip vadinamuose „karo-lauko“ teismuose ir asmeniškai skelbė mirtinus nuosprendžius taikiems Lietuvos gyventojams. Ekonomikos ir finansų komitete užvirė karšta diskusija. Pagal šį projektą aštriai pasisakė tik komiteto narys V. T. ir paklausė departamento direktorės, ar ji tikrai galvoja, kad Klaipėdoje reikia įamžinti žmogų, kuriam vadovaujant buvo užmušta 8 000 taikių Lietuvos gyventojų ir jų vaikų? Departamento direktorė atsakė, kad ji neturi tokios informacijos, ir atsisakė priimti turimus šio veikėjo dalyvavimą įrodančius oficialius dokumentus. Manau, kad tokiems tautos nusikaltėliams, nusikaltusiems taikiems gyventojams, yra ne vieta būti įamžintiems mūsų Klaipėdos mieste. Tuo metu jis buvo laikomas nacionalinės banditų grupuotės vadovu, o dabartiniame kontekste jį galima būtų pavadinti „teroristinės organizacijos lyderiu“, vykdžiusiu savos liaudies terorą. 2018 m. liepos 26 d. miesto taryboje bus balsuojama šiuo klausimu. Tai pirmas atvejis, kai Klaipėdoje planuojama „nacionalinį nusikaltėlį“ paversti didvyriu.“

4. Pareiškėjo vertinimu, V. T. nepagrįstai remiasi Lietuvos TSR Aukščiausiojo teismo baudžiamųjų bylų teisminės kolegijos 1957 m. rugsėjo 24/25 d. nuosprendyje nurodytais duomenimis ir ignoruoja kitus priimtus teismų sprendimus ir teisės aktus, kurie paneigia atsakovo nurodytus teiginius. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę A. R.-V. nuopelnai Lietuvai buvo įvertinti, taip pat pripažinta, kad jis buvo neteisėtai represuotas ir nuteistas. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo 1991 m. kovo 19 d. pažymėjimas Nr. 8-19958/91 patvirtina, kad A. R. buvo neteisėtai represuotas ir išbuvo laisvės atėmimo vietose nuo 1956 m. spalio 13 d. iki 1957 m. lapkričio 29 d. įvykdyto mirties nuosprendžio. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išnagrinėjęs Lietuvos istorijai svarbią kasacinę bylą dėl partizanų genocido, 2016 m. balandžio 12 d. nutartyje konstatavo, kad A. R.-V. sulaikyme 1956 m. dalyvavęs LSSR saugumo struktūrų pareigūnas S. D. už padėjimą vykdyti genocidą yra nuteistas pagrįstai (2016 m. balandžio 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-18-648/2016). Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. liepos 8 d. nutartimi buvęs KGB pareigūnas I. V. taip pat pripažintas kaltu dėl padėjimo vykdyti genocidą, sulaikant partizanų vadą A. R.-V. (2016 m.

liepos 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-124-518/2016). Pareiškėjas išdėstė informaciją apie A. R.-V. skirtus apdovanojimus ir pažymėjo, jog šio asmens biografijos faktai buvo pateikti Tarybos nariams kaip Tarybos sprendimo projekto „Dėl A. R.-V. atminimo įamžinimo“, svarstyto 2018 m. liepos 18 d. Komiteto posėdyje, rengimo medžiaga.

5. Atsakovo vieši pareiškimai Komiteto posėdyje bei jo puslapyje socialiniame tinkle „Facebook“ apie A. R.-V. prieštarauja Lietuvos institucijų nuostatai ir sprendimams, kuriais šis asmuo laikomas Lietuvai ir jos žmonėms svarbia istorine asmenybe. Tokie pareiškimai taip pat vertintini kaip žinomai neteisingos informacijos skleidimas. Klaipėdos apygardos prokuratūros vyriausiojo prokuroro reikalavimu 2018 m. liepos 23 d. pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl V. T. pasisakymų apie A. R.-V. Ikiteisminis tyrimas pradėtas pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 313 straipsnio 2 dalį – mirusiojo atminimo paniekimas. Tarybos Etikos komisija 2018 m. rugpjūčio 6 d. sprendimu konstatavo, kad V. T. pažeidė Kodekse ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose ar kituose teisės aktuose nustatytų valstybės politiko elgesio principus ar reikalavimus, bei nusprendė dėl įtarimų, kad atsakovo veiksmuose gali būti nusikalstamos veikos požymių, perduoti tyrimo medžiagą Klaipėdos apygardos prokuratūrai. Etikos komisija nustatė, kad V. T. veiksmai neatsakingi, nepagarbūs žmogui ir valstybei, niekinantys mirusio asmens atminimą, pakertantys pagarbą jo atminimui, lemiantys žmonių panieką, kurstantys piliečių, tautų nesantaiką.

6. Pareiškėjas nurodo Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalį ir pažymi, kad atsakovo veiksmai, viešai menkinant A. R.-V. ir jo atminimą, skleidžiant žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį, taip pat vertintini kaip siekis iškreipti visuomenės nuomonę dėl pagarbos šiam asmeniui bei dėl jo nuopelnų, prisidedant prie nepriklausomos Lietuvos kūrimo. Toks V. T. elgesys laikytinas nesuderinamu su Konstitucijos saugomu valstybės rūpinimosi Lietuvos istorijos vertybių apsauga principu bei pažeidžiantis viešuosius interesus. Valstybės rūpinimosi Lietuvos istorijos vertybių apsauga principas *inter alia* reiškia valstybės pareigą apsaugoti šias vertybes nuo kitų asmenų neteisėto kėsینimosi.

7. Pareiškėjas vadovaujasi Konstitucijos 25 straipsnio 4 dalimi, 28 straipsniu bei vertina, jog V. T. veiksmai galimai pažeidžiant baudžiamąjį įstatymą ir jo atžvilgiu pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl nusikalstamos veikos dėl mirusiojo atminimo paniekimo sietini su Konstitucijos 25 straipsnio 4 dalies ir 28 straipsnio pažeidimu, kadangi šio politiko viešai paskelbti pareiškimai, be kita ko, dezinformuoja visuomenę, turi šmeižto požymių, kursto tautinę nesantaiką ir visuomenės susiskaldymą, iškreipia ir sumenkina Lietuvos istorinius įvykius, pakerta pagarbą mirusiojo atminimui. Be to, Tarybos Etikos komisijos konstatuotos aplinkybės, kad atsakovas pažeidė Kodekse ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose ar kituose teisės aktuose nustatytų valstybės politiko elgesio principus ar reikalavimus bei kad šio politiko veiksmuose, tikėtina, yra nusikalstamos veikos požymių, leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad V. T. veiksmai prieštarauja įstatymams, t. y. pažeidžia Kodekse įtvirtintus valstybės politikų elgesio principus bei yra nesuderinami su Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta konstitucine nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. Valstybės ir savivaldos pareigūnai, kurie pažeidžia Konstituciją ir įstatymus, asmeninius ar grupinius interesus iškelia aukščiau visuomenės interesų, savo veiksmais diskredituoja valstybės ar atitinkamos gyventojų bendruomenės valdžią.

8. Atsakovo veiksmai viešai menkinant Lietuvos partizanų vadą A. R.-V. ir jo atminimą, skleidžiant žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį, prieštarauja anksčiau įvardintoms Konstitucijos ir įstatymų nuostatoms, t. y. Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies, 25 straipsnio 4 dalies, 28 straipsnio, 42 straipsnio 2 dalies nuostatoms ir pažeidžia Kodekse įtvirtintus valstybės politikų elgesio principus, todėl yra pagrindas teigti, kad politikas sulaužė savivaldybės tarybos nario priesaiką. Atsakovo veiksmai buvo sąmoningi ir tendencingi, kadangi paskleistus teiginius apie A. R.-V. jis grindė tik vienu šaltiniu – LTSR Aukščiausiojo Teismo 1957 m. nuosprendžiu, kuris yra laikomas nelegitimi, ignoravo kitus teisės aktus ir teismo sprendimus, kuriais buvo pripažinta, kad A. R.-V. nekaltas Lietuvai ir atstatomos visos jo teisės. Tarybos narys nesivadovavo objektyviais, prieinamais šaltiniais apie A. R.-V. asmenybę. Po pasisakymų 2018 m. liepos 18 d. Komiteto posėdyje, V. T. savo pareiškimus pakartojo ir papildė kitą dieną, raštu išdėstydamas juos

socialiniame tinkle „Facebook“. Tai patvirtina politiko veiksmų išankstinį apgalvojimą ir jų tęstinumą. Rašytiniuose paaiškinimuose Komisijai atsakovas palaikė poziciją, kurią buvo išdėstęs Komiteto posėdžio metu bei „Facebook“ paskyroje. Atsakovo elgesys po Komisijos tiriamų veiksmų atlikimo rodo, kad jis ir toliau laikėsi savo nuostatų, kadangi nėra gauta duomenų, jog jis būtų atsiprašęs už savo pareiškimus, prisipažinęs klydęs ir pan. Pažeidimų visuma yra nesuderinama su tarybos nario sąžiningu veikimu, įtvirtintu priesaikoje, o pažeidimų pobūdis ir turinys rodo, kad tai yra šiurkštūs ir akivaizdūs nusižengimai iš priesaikos ir įstatymų kylantiems tarybos nario elgesio standartams.

II.

9. Rengiant nagrinėti administracinę bylą Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo posėdyje, gautas atsakovo Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos nario V. T. atsiliepimas, kuriame prašoma pareiškėjo prašymą atmesti ir administracinę bylą nutraukti, o teismui nusprendus nagrinėti iš esmės – pripažinti, kad atsakovas priesaikos nesulaužė. Atsiliepime išdėstomi tokie argumentai:

10. Atsakovas nurodo, kad Komisija ne tyrė, o vertino Teikime nurodytus pasisakymus, kurie jau buvo įvertinti aštuoniolikos pasirašančių Teikimą tarybos narių, nes Teikime buvo pateiktas pasisakymų teisinis įvertinimas (kvalifikavimas). Komisija, gavusi ir dar neatlikusi pavesto tyrimo, jau turėjo tvirtą požiūrį į V. T. veiksmus, kaip visiškai melagingus pasisakymus, neatitinkančius tikrovės bei žalingus valstybei. Savo Teikime tarybos nariai iš anksto konstatavo V. T. priesaikos sulaužymo faktą ir Komisijai jau buvo pateiktas Teikime suformuluotas kaltinimas V. T. dėl įvairių norminių aktų pažeidimų. Komisija turėjo ne vertinti, o tirti, ar atsakovo veiksmai buvo nukreipti į Konstitucijoje ir Kodekse įtvirtintas teisės normas, ir kuo pasireiškė inkriminuojami pažeidimai. Komisija turėjo atsiriboti nuo Teikime išdėstytos tvirtos pasirašiusių asmenų pozicijos, kruopščiai, nepažeidžiant norminių aktų tirti Teikime nurodytus faktus ir pateikti objektyvią ir nešališką išvadą. Komisijos Išvada nelaikytina nešališka ir objektyvia, ir tai yra pagrindas teismui priimti išvadą, jog Tarybos narys V. T. nesulaužė priesaikos.

11. Komisija, gavusi 2018 m. rugpjūčio 20 d. atsakovo atstovės prašymą Nr. 144-121 sustabdyti Komisijos tyrimą, Tarybos nario įgaliojimų netekimo svarstymo procedūrą ir sprendimo priėmimą dėl V. T. iki bus priimtas sprendimas ikiteisminiame tyrime Nr. 04-2-00126-18, tik trečiajame 2018 m. rugpjūčio 24 d. uždareme Tarybos posėdyje apsvaistė jį ir šio prašymo netenkino.

12. Pirmajame Komisijos posėdyje, kuris įvyko 2018 m. rugpjūčio 2 d., patvirtinus uždarą posėdžių formą, buvo pažeisti pagrindiniai vietos savivaldos principai, įtvirtinti Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 10 punkte (veiklos skaidrumo principas), 12 punkte (reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę principas), 15 punkte (viešumo principas). Uždarų posėdžių organizavimas prieštarauja Vietos savivaldos įstatymo 13 straipsnio 11 ir 12 dalių nuostatomis. Be to, Reglamento 27.3 punkte nurodyta, kad komitetų posėdžiai yra atviri, o kai komiteto posėdyje svarstomas su valstybės, tarnybos ar komercine paslaptimi susijęs klausimas, komitetas gali nuspręsti jį nagrinėti uždareme posėdyje. Kadangi Komisija neturi darbo nuostatų, remiantis Reglamento 29.7 punktu, nereglamentuoti klausimai sprendžiami vadovaujantis šiame reglamente nustatyta komitetų darbo tvarka.

13. Antrasis Komisijos posėdis įvyko 2018 m. rugpjūčio 10 d. Posėdyje išnagrinėjus tik turimą medžiagą (be V. T. paaiškinimų su priedais) buvo siūloma rengti Komisijos išvados projektą. Tokiu būdu, net neišklausius V. T. ir negavus jo paaiškinimų, galimos medžiagos prie paaiškinimo, Komisija nusprendė rengti išvados projektą, leidžiantį kreiptis į teismą dėl tarybos nario priesaikos sulaužymo.

14. Trečiojo Komisijos posėdžio protokole, kaip ir ankstesniame protokole, neaprašyta tyrimo eiga bei V. T. pateikto 2018 m. rugpjūčio 21 d. paaiškinimo su papildoma medžiaga apsvaistymo ir tyrimo eiga. Komisijos 2018 m. rugpjūčio 24 d. posėdžio

darbotvarkė nenumatė V. T. paaiškinimo ir medžiagos apsvaistymo, jo pasisakymo ir paaiškinimo esmės išaiškinimo. Komisija svarstė išvados projektą ir ją priėmė neatsižvelgusi į V. T. paaiškinimą ir pateiktą papildomą medžiagą, nemotyvuotai atmetė papildomą medžiagą.

15. Komisija Išvadą priėmė 2018 m. rugpjūčio 24 d., t. y. vienu mėnesiu anksčiau negu jai buvo pavesta Tarybos sprendimu. Toks skubotas išvados, priimtos uždaruose posėdžiuose, pateikimas suvaržė V. T. teises ir galimybes pasiruošti posėdžiui, apsvaistyti su rinkėjais susiklosčiusią padėtį, išklaudyti jų nuomonę, kaip tai numato Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 5, 8, 10, 12, 15 punktai, 23 straipsnio 5 punktas ir 24 straipsnis.

16. Dėl Komisijos Išvados nurodo, jog išvelgiama Komisijos narių bei Tarybos narių iš anksto susiformavusi nuostata, pagrįsta jų vidiniu įsitikinimu bei oficialia Lietuvos institucijų nuostata dėl pokario rezistencijos didvyrių, tačiau neatsižvelgta į kitų žmonių nuomonę ir teisę ją plačiai reikšti. Komisija turėjo nustatyti ir įforminti išvadą, ar V. T. veiksmai, t. y. pasisakymai komitete ir socialiniame tinkle „Facebook“ prieštarauja ar ne Konstitucijai ir įstatymams, bei atsakyti į klausimą, ar gali asmuo turėti kitas asmenines pažiūras ir idėjas (Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos 9 str. 1 p.). Komisija nepasiekė įstatyme apibrėžto tikslo, visapusiškai neištyrė ir neginčijamai nenustatė, ar V. T. veiksmai prieštarauja Konstitucijai ir įstatymams. Komisija peržengė įrodinėjimo dalyko ribas bei nukrypo nuo jai pavesto tyrimo tikslo.

17. V. T. neneigia, kad valstybėje yra pripažinta, jog A. R.-V. – nacionalinis didvyris, t. y. žmogus, kuris dalyvavo pasipriešinime ir už tai yra apdovanotas. Taip pat neginčijamas faktas, kad prieš išduodant A. R.-V. dukrai pažymėjimą dėl jos tėvo pilietinių teisių atstatymo, A. R.-V. 1957 m. baudžiamoji byla nebuvo atnaujinta ir peržiūreta, o tai reiškia, jog nebuvo kviečiami kiti asmenys – nukentėjusieji nuo partizanų, kurie tuo metu pripažino sovietų valdžią ir taikiai gyveno okupacijos sąlygomis. Komisija turėjo spręsti, ar gali žmogus, tuo labiau – savivaldybės tarybos narys, kuris atstovauja savo rinkėjams, turėti ir viešai skelbti savo nuomonę, savo poziciją, kuri nesutampa su 1990 m. politiniu sprendimu dėl A. R.-V. reabilitavimo ir su oficialia valstybės dabartine pozicija, tačiau tai nebuvo padaryta.

18. V. T., būdamas tautinei mažumai priklausančių rinkėjų atstovas, išreiškė ne tik tautinių mažumų, bet ir kitų asmenų poziciją. Remiantis Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos 7, 8, 9 straipsniais, V. T. turi teisę į žodžio, minties, sąžinės laisvę, gali turėti įsitikinimus, pažiūras ir gali juos laisvai reikšti net tada, kai jie nesutampa su oficialia valstybės pozicija.

19. Ruošiant Komisijos Išvados projektą ir svarstant klausimą dėl V. T. priesaikos galimų pažeidimų, Komisijos nariai neatsižvelgė į Konstitucijos 25 ir 33 straipsnius, į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 14 straipsnio nuostatą, taip pat nebuvo atsižvelgta į visus Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnyje įtvirtintus principus bei į Kodekso 4 straipsnyje išdėstytus principus.

20. Eilinis Tarybos posėdis buvo numatytas 2018 m. rugsėjo 13–14 d. Į šio posėdžio darbotvarkę nebuvo įtrauktas klausimas dėl Komisijos Išvados svarstymo bei patvirtinimo. Tačiau 2018 m. rugsėjo 13 d. Taryba posėdyje svarstė Komisijos pateiktą Išvadą. Klausimas dėl Komisijos Išvados svarstymo buvo papildomai įtrauktas į Tarybos posėdžio 2018 m. rugsėjo 13 d. darbotvarkę. Remiantis Reglamento 59.4 punktu, Tarybos posėdžio darbotvarkė gali būti papildyta ar pakeista Tarybos sprendimu komiteto, komisijos, frakcijos ar 1/3 dalyvaujančių posėdyje Tarybos narių pasiūlymu <...>. Raštiškai įforminto siūlymo papildyti 2018 m. rugsėjo 13 d. posėdžio darbotvarkę nebuvo pateikta. Komisijos priimtos Išvados svarstymas Tarybos posėdyje buvo spartinamas ir minėtas klausimas įtrauktas į 2018 m. rugsėjo 13 d. Tarybos posėdžio darbotvarkę pažeidžiant Vietos savivaldos įstatymo 13 straipsnio 7 dalį bei Reglamento 59.4 punktą. Iš Tarybos 2018 m. rugsėjo 13 d. posėdžio protokolo matyti, kad Tarybai būtent posėdžio metu buvo teikiamas siūlymas apsispręsti dėl klausimo dėl pritarimo Išvadai įtraukimo į posėdžio darbotvarkę. Tokiu būdu buvo suvaržytos V. T. teisės pasiruošti posėdžiui bei laiku registruoti alternatyvų sprendimo projektą. Posėdžio metu V. T. siūlė neįtraukti į darbotvarkę anksčiau minėto papildomo klausimo ir sustabdyti procedūrą. Klausimas dėl procedūros sustabdymo nebuvo teikiamas svarstyti. Taip pat buvo ignoruojamas atsakovo atstovės 2018 m. rugpjūčio 29 d. prašymas sustabdyti Išvados svarstymo procedūrą ir klausimo dėl Išvados priėmimo procedūrą. Tokiu būdu buvo nesilaikyta Lietuvos Respublikos

viešojo administravimo įstatymo 27 straipsnio 2 dalyje nustatytos taisyklės, jog administracinė procedūra sustabdoma, jei paaiškėjo nusikalstamos veikos ar administracinių nusižengimų požymių.

21. 2018 m. rugsėjo 10 d. V. T. pateikė sekretoriatui alternatyvaus sprendimo projektą Nr. T1-202, tačiau šis alternatyvaus sprendimo projektas – nepritarti Komisijos Išvada – nebuvo teikiamas Tarybai svarstyti 2018 m. rugsėjo 13 d. posėdyje, apie alternatyvaus sprendimo pateikimą Tarybos nariams nebuvo pranešta. Iš vėliau gauto 2018 m. spalio 8 d. Klaipėdos miesto savivaldybės mero atsakymo Nr. VS-5639 į V. T. 2018 m. rugsėjo 12 d. prašymą dėl alternatyvaus sprendimo projekto matyti, kad šį prašymą jis pateikė prieš vieną parą iki posėdžio, kaip numato Reglamento 59.4 punktas, tačiau savivaldybės meras visiškai nepagrįstai atsisakė įtraukti alternatyvaus sprendimo projekto svarstymą į Tarybos darbotvarkę, atsisakymą motyvuodamas nesamais Reglamento pažeidimais.

22. Pareiškėjas savo prašyme nemotyavo, kokie buvo norminių aktų pažeidimai, kokia žala padaryta galbūt pažeidžiant norminius aktus, kokie veiksmai, išskyrus V. T. nuomonės išdėstymą, buvo jo atlikti, kurie trukdo valstybei rūpintis kultūros, istorijos ir jos vertybių išsaugojimu.

23. Atsakovo įsitikinimu, tik politinis sprendimas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atkūrimo“ pagrindu dėl A. R.-V. teisių atkūrimo nereiškia, kad pastarasis visiškai reabilituotas ir pripažintas nekaltu. V. T. nuomone, kol LTSR Aukščiausiojo teismo 1957 m. nuosprendis nepanaikintas ir dabartiniu metu nurodyta baudžiamoji byla teisme neatnaujinta ir neperžiūrėta bei joje nepriimtas išteisinamasis nuosprendis dėl nusikaltimo sudėties A. R.-V. veiksmuose nebuvimo, visiškos reabilitacijos dėl šios prieštaringos istorinės asmenybės neįvyko. Tokią V. T. nuomonę ir požiūrį suformavo ne tik jo rinkėjų kreipimasis, bet ir 1944–1956 m. nukentėjusių asmenų liudijimai, istorinės publikacijos bei 2018 m. gegužės 9 d. Niu Briteno miesto tarybos priimta rezoliucija, kurioje minėto miesto savivaldybė atsisakė statyti A. R.-V. paminklą dėl galbūt prieštaringos jo reputacijos.

24. Konstitucijos 25 straipsnis leidžia laisvai reikšti savo įsitikinimus, todėl atsakovas savo pasisakymų Komiteje ir tinklapyje „Facebook“ nelaiko tendencingais ir jie negali būti laikomi sąmoningu melu bei istorinės asmenybės įžeidimu. 2018 m. liepos 18 d. Komiteto posėdyje dalyvavę komiteto nariai nesuteikė atsakovui galimybės ir faktiškai uždraudė diskusiją svarstomu klausimu dėl minėtos istorinės asmenybės įamžinimo būtinybės Klaipėdos mieste. Toks Komiteto dalyvių elgesys galėjo būti kritiškai vertinamas, ruošiant Išvadą, tačiau Komisija nuo tokio vertinimo atsiribojo.

25. Konvencija gina ne tik asmenį, kuris paskleidė ne visiškai tikslią informaciją, tačiau tą darė sąžiningai, nepiktnaudžiaudamas teise skleisti informaciją, t. y. neperžengdamas Konvencijos 10 straipsnio 2 dalyje nustatytų šios teisės ribų. Atsižvelgiant į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotus nuostatus civilinėje byloje Nr. 3K-3-1286/2000 ir analizuojant V. T. veiksmus, negalima pastebėti jo veiksmuose piktnaudžiavimo savo teisėmis požymių. Atvirkščiai, Komiteje jis pasisakė būdamas visiškai įsitikinęs savo teisumu ir tai darė sąžiningai. Jo elgesys po Komiteto posėdžio buvo prognozuojamas, nes jam nebuvo leista diskutuoti jam labai jautria ir aktualia tema, nes rinkėjai ir kiti asmenys į jį kreipėsi dėl šio klausimo, nesutikdami su tokio prieštaringo asmens heroizavimu. Socialiniame tinkle „Facebook“ jis rašė neturėdamas tikslo įžeisti, tiesiog norėjo informuoti tam tikrą visuomenės dalį ir savo rinkėjus, kad jo nuomonė nebuvo išklaudyta, kad jis suabejojo dėl įamžinimo. Atsakovas nesiekė apgautinėti ir šokiruoti žmonių, tuo labiau – pažeminti.

26. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras 2018 m. spalio 15 d. raštu Nr. 13R-325 pateikė informaciją dėl istorinių duomenų apie A. R.-V.

Išplėstinė teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

III.

27. Į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą kreipėsi Klaipėdos miesto savivaldybės taryba, prašydama pateikti išvadą, ar tarybos narys V. T. Finansų ir ekonomikos komiteto posėdyje

bei savo puslapyje socialiniame tinkle „Facebook“ viešai pareiškdamas apie Lietuvos partizanų vadą A. R.-V. ir jo atminimą menkinančią informaciją ir paskleisdamas žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį sulaužė savivaldybės tarybos nario priesaiką.

28. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje yra pažymėjęs, jog teismas tyrimo dėl išvados pateikimo ribas nustato atsižvelgdamas į savivaldybės tarybos sprendimą kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą ir Vietos savivaldos įstatymo 25 straipsnio 6 dalyje nurodytą komisijos išvadą (žr. 2016 m. birželio 17 d. išvadą administracinėje byloje Nr. I-17-438/2016, 2016 m. liepos 7 d. išvadą administracinėje byloje Nr. I-19-143/2016, 2018 m. kovo 1 d. išvadą administracinėje byloje Nr. eI-7-822/2018, 2018 m. gegužės 30 d. išvadą administracinėje byloje Nr. eI-15-556/2018). Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad Tarybos 2018 m. liepos 26 d. sprendimu Nr. T2-179 sudaryta komisija Tarybos narių 2018 m. liepos 23 d. teikime pateiktiems faktams iširti, kuri 2018 m. rugpjūčio 24 d. pateikė išvadą, jog tarybos nario V. T. veiksmai viešai menkinant Lietuvos partizanų vadą A. R.-V. ir jo atminimą, skleidžiant žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį, prieštarauja Konstitucijos ir įstatymų nuostatoms, t. y. Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies, 25 straipsnio 4 dalies, 28 straipsnio, 42 straipsnio 2 dalies nuostatoms ir pažeidžia Valstybės politikų elgesio kodekse įtvirtintus valstybės politikų elgesio principus, todėl yra pagrindas teigti, kad yra požymių, jog politikas sulaužė savivaldybės tarybos nario priesaiką.

29. Išvadoje nurodyta, jog Komiteto posėdyje buvo svarstomas A. R.-V. atminimo įamžinimo klausimas. Projekto „Dėl A. R.-V. atminimo įamžinimo“ svarstymo metu Tarybos narys V. T. pareiškė, kad dėl A. R.-V. buvo nužudyta 8 000 taikių piliečių ir vaikų. Atsakovas teigė turįs tai patvirtinančią informaciją. 2018 m. liepos 19 d. 17.24 val. socialiniame tinkle „Facebook“ V. T. savo puslapyje rusų kalba patalpino viešą įrašą, kuriame paskelbti tokie teiginiai: „Klaipėdos miesto meras V. G. inicijavo projektą dėl pokarinio nusikaltėlio A. R.-V. įamžinimo ant pedagoginio instituto sienos. Remiantis turimais dokumentais ten, kur veikė jam pavaldžios gaujos, buvo užmušta apie 8 000 taikių gyventojų – suaugusiųjų ir vaikų. Jis dalyvavo taip vadinamuose „karo-lauko“ teismuose ir asmeniškai skelbė mirtinus nuosprendžius taikiems Lietuvos gyventojams. Ekonomikos ir finansų komitete užvirė karšta diskusija. Pagal šį projektą aštriai pasisakė tik komiteto narys V. T. ir paklausė departamento direktorės, ar ji tikrai galvoja, kad Klaipėdoje reikia įamžinti žmogų, kuriam vadovaujant buvo užmušta 8 000 taikių Lietuvos gyventojų ir jų vaikų? Departamento direktorė atsakė, kad ji neturi tokios informacijos, ir atsisakė priimti turimus šio veikėjo dalyvavimą įrodančius oficialius dokumentus. Manau, kad tokiems tautos nusikaltėliams, nusikaltusiems taikiems gyventojams, yra ne vieta būti įamžintiems mūsų Klaipėdos mieste. Tuo metu jis buvo laikomas nacionalinės banditų grupuotės vadovu, o dabartiniame kontekste jį galima būtų pavadinti „teroristinės organizacijos lyderiu“, vykdžiusiu savos liaudies terorą. 2018 m. liepos 26 d. miesto taryboje bus balsuojama šiuo klausimu. Tai pirmas atvejis, kai Klaipėdoje planuojama „nacionalinį nusikaltėlį“ paversti didvyriu.“

30. Taryba 2018 m. rugsėjo 13 d. sprendimu Nr. T2-186 pritarė Komisijos Išvadai ir kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą su prašymu pateikti Administracinių bylų teisenos įstatymo 122 straipsnyje nurodytą išvadą. Išplėstinė teisėjų kolegija toliau vertins, ar Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos narys V. T. sulaužė priesaiką ir (ar) nevykdė įstatymuose jam nustatytų įgaliojimų pareiškėjo Tarybos nurodytų faktinių aplinkybių ir teisinių motyvų kontekste.

Dėl savivaldybės tarybos nario priesaikos ir teisinių pagrindų, kuriems esant konstatuojama, kad tarybos narys sulaužė priesaiką

31. Savivaldybių institucijų sudarymo ir veiklos tvarką įgyvendinant Konstitucijos ir Europos vietos savivaldos chartijos nuostatas reglamentuoja Vietos savivaldos įstatymas. Jame apibrėžiami vietos savivaldos principai, savivaldybių institucijos ir jų kompetencija, funkcijos, savivaldybės tarybos nario statusas, savivaldybių ūkinės ir finansinės veiklos pagrindai.

32. 2006 m. rugsėjo 19 d. įstatymu Nr. X-816 patvirtinto Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso (toliau – ir Kodeksas) 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šiuo kodeksu

siekama įgyvendinti konstitucinį valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms principą, plėtoti demokratinį valdymą, didinti visuomenės pasitikėjimą valstybės valdžios ir savivaldybių institucijomis, skatinti valstybės politikų ir kandidatų į valstybės politikus atsakomybę už savo veiklą ir atskaitomybę visuomenei. Valstybės politikų elgesio principai įtvirtinti Kodekso 4 straipsnyje, kuriame numatyta, jog valstybės politikas viešajame gyvenime vadovaujasi šiais elgesio principais: pagarba žmogui ir valstybei – laikosi žmogaus teisių ir laisvių ir jas užtikrina, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija ir teise, didina pasitikėjimą valstybe ir jos institucijomis (1 p.); teisingumas – vienodai tarnauja visiems žmonėms nepaisydamas jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, išsilavinimo, religinių įsitikinimų, politinių pažiūrų, amžiaus ar kitų skirtumų (2 p.); sąžiningumas – pareigas eina sąžiningai ir laikosi aukščiausių elgesio standartų, vengia situacijų, galinčių paveikti sprendimų, kurie sukeltų visuomenėje abejonę, priėmimą (3 p.); skaidrumas ir viešumas – nekelia abejonų dėl sąžiningumo priimdamas sprendimus, taip pat pateikia visuomenei savo elgesio ir sprendimų motyvus, visada laikosi atvirumo ir viešumo, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, ribojančius informacijos atskleidimą, deklaruoja savo privačius interesus (4 p.); padarumas – elgiasi deramai pagal einamas pareigas, vengia situacijų, kai politiko elgesys kenktų jo ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, reputacijai ir autoritetui, vengia nesąžiningų pranašumo siekimo būdų, gautą oficialią informaciją naudoja tik pareigoms atlikti ir nesipelno iš jos (5 p.); pavyzdingumas – deramai elgiasi visuomenėje, laikosi visuotinai pripažįstamų dorovės, moralės ir etikos normų (6 p.); nesavanaudiškumas – tarnauja valstybei ir visuomenės interesams, vengia tariamų ar tikrų viešųjų ir privačių interesų konfliktų, jiems iškilus, imasi visų reikiamų priemonių, kad jie būtų išspręsti greitai ir atitiktų visuomenės interesus, nenaudoja savo pareigų ar padėties siekdamas daryti įtaką kito asmens sprendimui, kuris galėtų būtų naudingas politikui ar jo artimam asmeniui (7 p.); nešališkumas – neturi sutartinių ar kitų santykių, kurie galėtų kliudyti atlikti valstybės politiko pareigas ir varžytų jo apsisprendimo laisvę priimant sprendimus, taip pat yra objektyvus priimdamas sprendimus ir vengia išankstinio nusistatymo (8 p.); atsakomybė – atsako už savo elgesį viešajame gyvenime, priimamus sprendimus ir atsiskaito už juos visuomenei (9 p.). Pažymėtina, jog šiais principais savo veikloje vadovautis privalo ir savivaldybės tarybos nariai.

33. Nagrinėjant pateiktą prašymą yra reikšminga aptarti nuostatas, reglamentuojančias savivaldybės tarybos nario statusą. Konstitucijos 4 straipsnyje įtvirtinta, jog aukščiausią suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus. Konstitucijos 119 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog savivaldos teisė laiduojama įstatymo numatytiems valstybės teritorijos administraciniais vienetams. Ji įgyvendinama per atitinkamas savivaldybių tarybas. Konstitucijos 119 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog savivaldybių tarybų nariais Lietuvos Respublikos piliečius ir kitus nuolatinius administracinio vieneto gyventojus pagal įstatymą ketveriems metams renka Lietuvos Respublikos piliečiai ir kiti nuolatiniai administracinio vieneto gyventojai, remdamiesi visuotine, lygia ir tiesiogine rinkimų teise, slaptu balsavimu. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog Konstitucijos 119 straipsnio nuostatomis yra apibrėžtas, be kita ko, konstitucinis savivaldybės tarybos nario statusas (Konstitucinio Teismo 2016 m. vasario 17 d. nutarimas). Savivaldybės tarybos nariai yra atitinkamos teritorinės bendruomenės atstovai (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d., 2010 m. kovo 31 d. nutarimai); jie turi šios teritorinės bendruomenės mandatą (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d. nutarimas).

34. Vietos savivaldos įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje taip pat numatyta, jog savivaldybės tarybos narys yra Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo nustatyta tvarka savivaldybės nuolatinių gyventojų išrinktas savivaldybės bendruomenės atstovas. Išrinktos naujos savivaldybės tarybos nario įgaliojimai prasideda, o ankstesnės kadencijos tarybos nario įgaliojimai baigiasi nuo tos dienos, kurią išrinkta nauja savivaldybės taryba susirenka į pirmąjį posėdį ir šios tarybos narys jame prisiekia. Savivaldybės tarybos nario priesaikos tekstas yra apibrėžtas Vietos savivaldos įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje: „Aš, (vardas, pavardė), prisiekiu gerbti ir vykdyti Konstituciją ir įstatymus, sąžiningai atlikti visas savivaldybės tarybos nario pareigas ir susilaikyti nuo veiksmų, pažeidžiančių gyventojų teises ir viešuosius interesus. Tepadedu man Dievas“ arba „Aš, (vardas, pavardė), prisiekiu gerbti ir vykdyti Konstituciją ir įstatymus, sąžiningai atlikti visas savivaldybės tarybos nario pareigas ir susilaikyti nuo veiksmų, pažeidžiančių gyventojų teises ir viešuosius interesus“. Lietuvos vyriausiasis

administracinis teismas yra išaiškinęs, kad savivaldybės nario priesaikos turinys susideda iš trijų elementų: (1) gerbti ir vykdyti Konstituciją ir įstatymus, (2) sąžiningai atlikti visas savivaldybės tarybos nario pareigas ir (3) susilaikyti nuo veiksmų, pažeidžiančių gyventojų teises ir viešuosius interesus (2016 m. birželio 17 d. išvada administracinėje byloje Nr. I-17-438/2016). Pastebėtina, jog prisiekdamas savivaldybės tarybos narys besąlygiškai įsipareigoja laikytis visų priesaikoje minimų vertybių ir veikti taip, kaip įpareigoja duota priesaika (žr. 2018 m. kovo 1 d. išvadą administracinėje byloje Nr. eI-7-822/2018).

35. Konstitucijos, oficialiosios konstitucinės doktrinos ir nurodyto teisinio reglamentavimo kontekste yra pagrindas savivaldybės tarybos nario priesaiką vertinti kaip ypatingą teisinę reikšmę turintį aktą – prisiekdamas savivaldybės tarybos narys besąlygiškai įsipareigoja laikytis visų priesaikoje minimų vertybių; duodamas priesaiką išrinktas savivaldybės tarybos narys viešai ir iškilmingai įsipareigoja veikti taip, kaip įpareigoja duota priesaika, ir jokiais aplinkybėmis jos nesulaužyti; iš savivaldybės nario priesaikos jam kyla pareiga gerbti ir vykdyti Konstituciją ir įstatymus, sąžiningai vykdyti savivaldybės bendruomenės atstovo pareigas taip, kaip jį įpareigoja Konstitucija ir įstatymai. Veiklos teisėtumo reikalavimas – tai ir sąžiningumo imperatyvas, pareiga rinkėjams, visuomenės atstovams pateikti teisingus faktus apie savo pareigų vykdymą, pareiga vengti elgesio, žeminančio vietos valdžios atstovo reputaciją ir autoritetą, draudimas atlikti bet kokius teisei priešingus veiksmus, kuriais kurstoma tautinė, rasinė, religinė ar socialinė neapykanta, prievarta bei diskriminacija, asmenys yra šmeižiami arba kitaip yra dezinformuojama visuomenė ar atskiri jos nariai.

36. **Be to, savivaldybės tarybos nariams yra keliami aukštesni veiklos, atsakomybės, etikos ir profesionalumo standartai. Tiek iš savivaldybės tarybos nario priesaikos, tiek iš Kodekso kylantys reikalavimai sąžiningai eiti savo pareigas ir laikytis aukščiausių elgesio standartų, vengti situacijų, galinčių paveikti sprendimų, kurie sukeltų visuomenėje abejonę, priėmimą, reiškia, jog savivaldybės tarybos narys turi būti gerai informuotas ir priimdamas sprendimus žinoti visą sprendžiamo klausimo kontekstą bei neapsiriboti vien selektyviais bei vienpusiškais duomenimis.**

37. **Vertinant, ar savivaldybės tarybos narys nevykdė įstatymuose nustatytų įgaliojimų ir / ar sulaužė priesaiką, atsižvelgiama į savivaldybės tarybos teisinio statuso bei apkaltos procedūros ypatumus. Aiškindamas valstybės politikų apkaltos procesą, Konstitucinis Teismas yra nurodęs, kad siektina, jog visi valstybės pareigūnai vadovautųsi Konstitucija, teise ir jai paklustų, o Konstitucijai, teisei nepaklūstantys asmenys neitų tokių pareigų, kurioms būtinas piliečių – valstybinės bendruomenės pasitikėjimas. Tai užtikrinant yra reikalinga vieša demokratinė valstybės pareigūnų veiklos kontrolė ir atsakomybė visuomenei (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2010 m. gegužės 13 d. nutarimai). Atsižvelgiant į šiuos principus, Vietos savivaldos įstatymo 25 straipsnyje yra įtvirtinta konstituciškai pagrįsta savivaldybės tarybos teisė nustatyta tvarka priimti sprendimą, kuriuo savivaldybės tarybos narys ar savivaldybės tarybos narys – meras netenka savo įgaliojimų. Pagal Vietos savivaldos įstatymo 25 straipsnio 10 dalį, tokiam sprendimui priimti yra reikalinga, jog Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pateiktų išvadą, kad savivaldybės tarybos narys ar savivaldybės meras sulaužė priesaiką ir (arba) nevykdė jam šiame ir kituose įstatymuose nustatytų įgaliojimų. Konstitucijos ir įstatymo pažeidimo nustatymas – tai teisinio, bet ne politinio vertinimo dalykas, todėl teisės klausimus Konstitucijos, įstatymo pažeidimo faktą, taigi ir Konstitucijos, įstatymo šiuurkštaus pažeidimo faktą gali nustatyti tik teismas (taip pat žr. Konstitucinio Teismo 2004 m. kovo 31 d. išvadą).**

38. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje yra pažymėjęs, jog ne bet kokie savivaldybės tarybos nario veiksmai, neatitinkantys atskirų priesaikos ar įstatymų keliamų elgesio standartų, gali būti pripažįstami Vietos savivaldos įstatymo 25 straipsnyje nurodytu priesaikos sulaužymu ar jam įstatymuose nustatytų įgaliojimų nevykdymu (žr., pvz., 2016 m. birželio 17 d. išvadą administracinėje byloje Nr. I-17-438/2016, 2016 m. liepos 7 d. išvadą administracinėje byloje Nr. I-19-143/2016 ir kt.). Tik šiuurkštūs nusižengimai iš savivaldybės tarybos nario priesaikos ir įstatymų kylantiems elgesio standartams gali būti pripažinti savivaldybės tarybos nario priesaikos

sulaužymu ir įstatymuose nustatytų įgaliojimų nevykdymu (žr. 2016 m. liepos 7 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. I-19-143/2016, Administracinė jurisprudencija, 2016 m., Nr. 32, p. 112-130, 2018 m. kovo 1 d. išvadą administracinėje byloje Nr. eI-7-822/2018). Tai, ar nusižengimai iš savivaldybės tarybos nario priesaikos ir įstatymų kylantiems elgesio standartams yra šiurkštūs ir sudarantys pagrindą Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui teikti išvadą, jog savivaldybės tarybos narys sulaužė priesaiką ir (ar) nevykdė jam įstatymuose nustatytų įgaliojimų, kiekvienu individualiu atveju yra sprendžiama vadovaujantis konkrečiomis susiklosčiusiomis teisinėmis ir faktinėmis aplinkybėmis, kartu įvertinant savivaldybės tarybos nario veiksmų pobūdį, jų turinį, atlikimo aplinkybes, veiksmų sistemingumą, pakartotinumą, trukmę, kitas reikšmingas aplinkybes (žr. 2018 m. kovo 1 d. išvadą administracinėje byloje Nr. eI-7-822/2018, 2018 m. gegužės 30 d. išvadą administracinėje byloje Nr. eI-15-556/2018).

39. Iš savivaldybės tarybos nario priesaikos, jo statuso kyla ir prielaidos savivaldybės nario atsakomybei kilti už Išvados 34–36 punktuose nurodytų reikalavimų nesilaikymą.

40. Taryba, nurodydama, jog atsakovas, Komiteto posėdyje bei savo puslapyje socialiniame tinkle „Facebook“ viešai pareiškdamas apie Lietuvos partizanų vadą A. R.-V. ir jo atminimą menkinančią informaciją ir paskleisdamas žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį atliko Konstitucijos 5 straipsnio 3 daliai, 25 straipsnio 4 daliai, 28 straipsniui, 42 straipsnio 2 daliai prieštaraujančius veiksmus ir pažeidė Kodekso 4 straipsnyje įtvirtintus valstybės politikų elgesio principus.

41. Atsakovas materialiosios teisės taikymo aspektu nuo jam pareikštų kaltinimų ginasi teigdamas, jog jo teisė į saviraiškos laisvę, kildinama iš Konstitucijos, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) ir Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos, buvo pažeista.

42. Atsižvelgiant į tai, toliau aptartinos saviraiškos laisvės įgyvendinimo apibrėžtys, kylančios iš Konstitucijos, Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos ir Konvencijos, bei tokios laisvės ribojimo pagrindai.

Dėl nacionalinių saviraiškos laisvės ribojimo nuostatų

43. Konstitucijos I skirsnyje, nustatančiame pamatinius Lietuvos valstybės principus, inkorporuotame 5 straipsnio 3 dalyje, nustatyta, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.

44. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 5 straipsnio nuostatas, yra pažymėjęs, jog Konstitucija yra valstybės valdžią ribojanti aukščiausioji teisė, joje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas (*inter alia* 2004 m. liepos 1 d., 2015 m. lapkričio 19 d., 2018 m. kovo 8 d. nutarimai); šis principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, jie turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus (*inter alia* 2012 m. spalio 26 d. išvada, 2014 m. liepos 11 d., 2018 m. kovo 8 d. nutarimai).

45. Konstitucijos 25 straipsnyje nustatyta, kad žmogus turi teisę turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti (1 d.). Žmogui neturi būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas (2 d.). Laisvė reikšti įsitikinimus, gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei tai būtina apsaugoti žmogaus sveikatai, garbei ir orumui, privačiam gyvenimui, dorovei ar ginti konstitucinei santvarkai (3 d.). Laisvė reikšti įsitikinimus ir skleisti informaciją nesuderinama su nusikalstamais veiksmais – tautinės, rasinės, religinės ar socialinės neapykantos, prievartos bei diskriminacijos kurstymu, šmeižtu ir dezinformacija (4 d.).

46. Konstitucijos

25 straipsnyje įtvirtintų nuostatų esmė atskleista nuosekliai vystomoje Konstitucinio Teismo formuojamoje oficialiojoje konstitucinėje doktrinoje, kurioje nurodoma, kad Konstitucijos 25 straipsnio nuostatos sudaro informacijos laisvės konstitucinį pagrindą; konstitucinė informacijos laisvė yra neatsiejama nuo konstitucinės įsitikinimų ir jų raiškos laisvės, yra jos sąlyga (Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 19 d. nutarimas). Konstitucinė laisvė nekliudomai ieškoti,

gauti ir skleisti informaciją yra vienas iš atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės, demokratinės valstybės pagrindų; Konstitucija garantuoja ir saugo visuomenės interesą būti informuotai (Konstitucinio Teismo 2002 m. spalio 23 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. liepos 8 d., 2005 m. rugsėjo 19 d. nutarimai). Žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimas dideliu mastu priklauso nuo galimybių gauti iš įvairių šaltinių informaciją ir ja naudotis. Konstitucinis Teismas 1995 m. balandžio 20 d. nutarime yra konstatavęs, kad žmogaus teisė turėti savo įsitikinimus turi būti pagrįsta realia galimybe laisvai juos formuoti įvairios informacijos pagrindu, įskaitant teisę nevaržomai gauti informaciją.

47. Aiškindamas Konstitucijoje įtvirtintos žmogaus įsitikinimų bei jų raiškos laisvės turinį Konstitucinis Teismas 2005 m. liepos 8 d. nutarime yra konstatavęs: įsitikinimai – talpi, įvairialypė konstitucinė sąvoka, apimanti politinius, ekonominius įsitikinimus, religinius jausmus, kultūrinės nuostatos, etines bei estetines pažiūras ir kt.; laisvė turėti įsitikinimus reiškia, kad žmogus yra laisvas pats formuoti savo įsitikinimus, formuoti ir reikšti savo pažiūras, pasirinkti pasaulėžiūros vertybes; jis yra ginamas nuo bet kokios prievartos, jo pažiūrų negalima kontroliuoti; valstybės institucijų pareiga – užtikrinti ir ginti šią asmens laisvę; įsitikinimų turinys – žmogaus privatus reikalas; įsitikinimų bei jų raiškos laisvė įtvirtina ideologinį, kultūrinį ir politinį pliuralizmą; jokios pažiūros ar ideologija negali būti paskelbtos privalomomis ir primestos individui; valstybė turi būti neutrali įsitikinimų atžvilgiu, ji neturi teisės nustatyti kokios nors privalomos pažiūrų sistemos; teisė laisvai reikšti įsitikinimus yra neatsiejama nuo laisvės juos turėti; įsitikinimų raiškos laisvė – tai galimybė savo mintis, pažiūras, įsitikinimus netrukdomai reikšti žodžiu, raštu, ženklais, kitokiais informacijos perdavimo būdais ir priemonėmis; įsitikinimų raiškos laisvė apima ir laisvę neatskleisti savo įsitikinimų, taip pat nebūti verčiamam juos atskleisti.

48. Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad laisvė turėti įsitikinimus apskritai negali būti ribojama, o laisvę reikšti įsitikinimus galima riboti tik įstatymo nustatyta tvarka ir tik tada, kai yra būtina apsaugoti Konstitucijos 25 straipsnio 3 dalyje nurodytas vertybes – žmogaus sveikatą, garbę ir orumą, privatų gyvenimą, dorovę, ginti konstitucinę santvarką (Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d. nutarimas). Šiame kontekste pažymėtina, kad asmens teisės ar laisvės ribojimo pagrindumą demokratinėje visuomenėje galima vertinti vadovaujantis protingumo ir akivaizdžios būtinybės kriterijais, jis turi atitikti *inter alia* teisingumo sampratą (Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d., 2000 m. birželio 13 d. nutarimai).

49. Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, jog Konstitucijos

25 straipsnio 4 dalies nuostata, kad laisvė reikšti įsitikinimus ir skleisti informaciją nesuderinama su nusikalstamais veiksmais – tautinės, rasinės ar socialinės neapykantos, prievartos bei diskriminacijos kurstymu, šmeižtu bei dezinformacija, reiškia, jog draudimas skleisti minėto turinio informaciją yra absoliutus. Taigi konstitucinė informacijos laisvės samprata neapima konstitucines vertybes iš esmės paneigiančios tariamos laisvės atlikti Konstitucijos 25 straipsnio 4 dalyje nurodytus nusikalstamus veiksmus – skleisti tokias mintis, pažiūras ir t. t., kuriomis yra kurstoma tautinė, rasinė, religinė ar socialinė neapykanta, prievarta bei diskriminacija, asmenys yra šmeižiami arba kitaip yra dezinformuojama visuomenė ar atskiri jos nariai (Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas). Konstitucijos 25 straipsnio 4 dalies nuostatos, *inter alia* formulotės „nusikalstami veiksmai“, negalima aiškinti vien lingvistiškai, t. y. kaip reiškiančios, esą konstitucinė laisvė reikšti įsitikinimus ir skleisti informaciją yra nesuderinama tik su tokiais veiksmais, už kuriuos įstatymuose yra nustatyta baudžiamoji atsakomybė. Minėta konstitucinė laisvė yra nesuderinama ir su tokiu minčių, pažiūrų ir t. t., kuriomis yra kurstoma tautinė, rasinė, religinė ar socialinė neapykanta, prievarta bei diskriminacija, asmenys yra šmeižiami arba kitaip yra dezinformuojama visuomenė ar atskiri jos nariai, skleidimu, už kurį įstatymais yra nustatyta ne tik baudžiamoji, o ir kitokia teisinė atsakomybė. Taigi pagal Konstituciją laisvė reikšti įsitikinimus ir skleisti informaciją yra nesuderinama su bet kokiais teisei priešingais veiksmais, kuriais kurstoma tautinė, rasinė, religinė ar socialinė neapykanta, prievarta bei diskriminacija, asmenys yra šmeižiami arba kitaip yra dezinformuojama visuomenė ar atskiri jos nariai. Kitaip (t. y. siauriau) aiškinant

minėtą Konstitucijos 25 straipsnio 4 dalies nuostatą, *inter alia* formuluotę „nusikalstami veiksmai“, būtų nepaisoma konstitucinio atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės imperatyvo, konstitucinio teisinės valstybės principo, kitų Konstitucijos nuostatų (Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 19 d. nutarimas).

50. Taigi, kaip matyti iš Konstitucinio Teismo formuojamos doktrinos, informacijos laisvė nėra absoliuti (Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d., 1996 m. gruodžio 19 d., 1998 m. kovo 10 d., 2002 m. spalio 23 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas savo 1995 m. balandžio 20 d. nutarime yra konstatavęs, kad kiekvienas, kuris skleidžia informaciją, privalo laikytis įstatymų nustatytų apribojimų, nepiktinaudžiauti informacijos laisve. Iš Konstitucijos kyla ir kiti reikalavimai, kurių privalu paisyti ribojant konstitucinę informacijos laisvę: ribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves bei Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; jais neturi būti paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei jų esmė; turi būti laikomasi konstitucinio proporcingumo principo. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad nustatant teisinius apribojimus bei atsakomybę už teisės pažeidimus privalu paisyti protingumo reikalavimo (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimai).

51. Konstitucijos 28 straipsnyje įtvirtinta, jog įgyvendindamas savo teises ir naudodamasis savo laisvėmis, žmogus privalo laikytis Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių.

52. Aiškindamas Konstitucijos 28 straipsnyje įtvirtintą teisinį reglamentavimą, Konstitucinis Teismas nurodė, kad šiame Konstitucijos straipsnyje yra nustatytas vienas esminių principų, kuris reiškia, kad žmogaus teisėtą elgesys nėra neribotas ir absoliučiai laisvas (Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas). Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu iš Konstitucijos 28 straipsnio išplaukia įpareigojimas asmenims, įgyvendinant savo teises ir naudojantis savo laisvėmis – taigi ir saviraiškos laisve – laikytis Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių (taip pat žr. Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimą).

53. Atsižvelgdama į išdėstytas nuostatas nagrinėjamos bylos kontekste išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog savivaldybės tarybos nariui iš Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies, 25 straipsnio 4 dalies ir 28 straipsnio išplaukia įpareigojimai savo funkcijas vykdyti ir įgaliojimus įgyvendinti vadovaujantis Konstitucija ir teise, o reiškiant įsitikinimus susilaikyti nuo pareiškimų, kuriais asmenys yra šmeižiami ar kitaip yra dezinformuojama visuomenė.

54. Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog savivaldybės tarybos nariui yra žinomi anksčiau išdėstyti tiek iš Konstitucijos (*inter alia* iš 25 straipsnio) kylantys reikalavimai dėl saviraiškos laisvės, tiek Kodekso 4 straipsnyje įtvirtinti valstybės politikų elgesio principai, kadangi prisiekdamas savivaldybės tarybos narys, be kita ko, įsipareigoja gerbti ir vykdyti Konstituciją ir įstatymus. Taigi V. T., kaip savivaldybės tarybos narys, turėjo žinoti Konstitucijoje įtvirtintus reikalavimus, keliamus saviraiškos laisvei bei įsitikinimų reiškimui, taip pat valstybės politiko elgesiui keliamus Kodekso reikalavimus.

Dėl Konvencijoje įtvirtintų saviraiškos laisvės ribojimo nuostatų

55. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnyje, kiek tai susiję su byla, numatyta, jog kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo nuomonę, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijų netrukdomam ir nepaisant valstybės sienų. <...> (1 d.); naudojimasis šiomis laisvėmis, kadangi tai yra susiję ir su pareigomis bei atsakomybe, gali būti priklausomas nuo tam tikrų formalumų, sąlygų, apribojimų ar sankcijų, kurias nustato įstatymas ir kurios demokratinėje visuomenėje yra būtinos dėl valstybės saugumo, teritorinio vientisumo ar visuomenės apsaugos, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę, taip pat kitų asmenų garbę ar teises <...>“ (2 d.).

56. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) saviraiškos laisvę vertina kaip vieną esminių demokratinės visuomenės pagrindų ir vieną svarbiausių jos progreso bei kiekvieno individo raidos sąlygų; jo sprendimuose yra pabrėžiama, kad ši laisvė taikytina ne tik informacijai arba idėjoms, kurios priimamos palankiai, laikomos neužgauliomis ar nevertomis dėmesio, bet ir toms, kurios įžeidžia, šokiruoja ar trikdo. Tokie yra pliuralizmo, tolerancijos ir liberalumo, be kurių nėra demokratinės visuomenės, reikalavimai. Kaip ir dauguma konvencinių garantijų, saviraiškos laisvė nėra absoliuti, ja besinaudojantys asmenys (tiek žurnalistai, tiek kiti asmenys) privalo elgtis sąžiningai informacijos adresato atžvilgiu, siekti pateikti tikslią ir patikimą informaciją, laikytis etikos normų. Kartu EŽTT akcentuoja, kad Konvencijos 10 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos saviraiškos laisvei taikomos išimtys turi būti aiškinamos griežtai (angl. *strictly*), apribojimų reikalingumas turi būti nustatomas įtikinamai. Saviraiškos laisvės ribojimui taikant „būtinumo demokratinėje visuomenėje“ kriterijų, turi būti nustatyta, ar asmens laisvės apribojimas atitiko „neatidėliotiną visuomenės poreikį“. Valstybės turi tam tikras vertinimo laisvės ribas, spręsdamos, ar yra toks poreikis, tačiau negali pažeisti Konvencijos 10 straipsnyje užtikrintų saviraiškos laisvės standartų ir principų (žr. 1998 m. rugpjūčio 25 d. sprendimo byloje *Hertel prieš Šveicariją* (pareiškimo Nr. 25181/94) 46 punktą, 2005 m. vasario 15 d. sprendimo byloje *Steel and Morris prieš Jungtinę Karalystę* (pareiškimo Nr. 68416/01) 87 punktą).

57. Pagal EŽTT praktiką, būvdvardis „būtinus“ Konvencijos 10 straipsnio 2 dalies prasme reiškia „neatidėliotino visuomenės poreikio“ buvimą. EŽTT vertinimu, spręsdamos dėl tokios būtinybės buvimo, Susitariančiosioms Valstybėms suteikta tam tikra laisvė vertinti, ar toks poreikis yra, tačiau kartu atliekama ir europinė priežiūra, apimanti ir teisės aktus, ir juos įgyvendinančius sprendimus, net ir priimtus nepriklausomo teismo. Todėl EŽTT įgaliotas galutinai nuspręsti, ar „apribojimas“ suderinamas su 10 straipsniu saugoma saviraiškos laisve (žr. 1986 m. liepos 8 d. sprendimo byloje *Lingens prieš Austriją* (pareiškimo Nr. 9815/82) 39 punktas ir 1999 m. sausio 21 d. sprendimo byloje *Janowski prieš Lenkiją* (pareiškimo Nr. 25716/94) 30 punktas). Naudodamasis turima priežiūros jurisdikcija, EŽTT ginčijamus ribojimus vertina visos bylos kontekste, taip pat atsižvelgdamas ir į pastabų turinį bei jų pateikimo kontekstą. Teismas nustatinėja, ar nagrinėjamas ribojimas buvo „proporcingas siekiamiems tikslams“ ir ar priežastys, kuriomis rėmėsi valstybės institucijos, buvo „svarbios ir pakankamos“. Šiuo tikslu teismas įsitikina, kad valstybės institucijos taikė standartus, atitinkančius Konvencijos 10 straipsnyje įtvirtintus principus, ir kad jos rėmėsi tinkamu svarbių faktų vertinimu (2008 m. lapkričio 4 d. sprendimo byloje *Balsytė-Lideikienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 72596/01) 75–77 punktai).

58. EŽTT yra pažymėjęs, jog nors saviraiškos laisvė yra svarbi visiems, ji ypač svarbi išrinktiems žmonių atstovams, kurie atstovauja rinkėjams, atkreipia dėmesį į rūpimus klausimus ir gina jų interesus. Atitinkamai įsikišimas į opozicijoje esančio parlamento nario saviraiškos laisvę reikalauja atidaus teismo nagrinėjimo (2001 m. vasario 27 d. sprendimo byloje *Jerusalem prieš Austriją* (pareiškimo Nr. 26958/95) 36 punktas, 1992 m. balandžio 23 d. sprendimo byloje *Castells prieš Ispaniją* (pareiškimo Nr. 11798/85) 42 punktas).

59. EŽTT taip pat laikosi nuostatos, jog politinių diskusijų laisvė neabejotinai nėra absoliuti (bylos *Castells prieš Ispaniją* 46 punktas). Visgi yra nedidelė galimybė pagal Konvencijos 10 straipsnio 2 dalį riboti politines kalbas ar diskusijas viešojo intereso klausimais (1996 m. lapkričio 25 d. sprendimo byloje *Wingrove prieš Jungtinę Karalystę* (pareiškimo Nr. 17419/90) 58 punktas). Vyriausybės užimama dominuojanti padėtis įpareigoja ją susilaikyti nuo baudžiamųjų sankcijų taikymo, ypač kai yra kitų priemonių, kurių galima imtis reaguojant į nepagrįstus išpuolius ir priešingos šalies kritiką. Tačiau kompetentingos valstybės institucijos, veidamos pagal savo, kaip viešąją tvarką užtikrinančių institucijų, kompetenciją, neabejotinai gali imtis netgi baudžiamosios teisės pobūdžio priemonių, siekdamos tinkamai ir proporcingai reaguoti į tokias pastabas (1998 m. birželio 9 d. sprendimo byloje *Incal prieš Turkiją* (pareiškimo Nr. 41/1997/825/1031) 54 punktas).

60. EŽTT požiūriu, siekiant tam tikrus teiginius priskirti konkrečiai kategorijai (faktų konstatavimui (žiniai) ar vertinamiesiems teiginiams (nuomonei), būtina atsižvelgti į visą bylos

aplinkybių kontekstą: teiginių formuluotes, jų pateikimo aplinkybes, formą ir būdą, ar pateiktas realios situacijos vertinimas, ar nuomonės pareiškimas be jokio faktinio pagrindo, ar vyko gyva diskusija, visuomeninė akcija, kurioms neabejotinai būdingas didesnis emocionalumo ir „perdėjimo“ laipsnis, ar informacija pateikta, pvz., mokslinio pobūdžio straipsnyje ir kt. Skirtingai negu faktiniai teiginiai, vertinamieji (nuomonės) negali būti įrodomi, tačiau jiems taip pat neturi trūkti faktinio pagrindo. Dalyvaudamas viešojoje diskusijoje dėl opios bendrojo intereso problemos, asmuo gali tikėtis tam tikro perdėjimo, hiperbolizavimo ar provokacijos lygio, kuris turėtų būti neišvengiamai toleruojamas demokratinėje visuomenėje (2005 m. vasario 15 d. sprendimo byloje *Steel and Morris prieš Jungtinę Karalystę* (pareiškimo Nr. 68416/01) 90 punktas). Taigi net ir tuo atveju, jei pareiškimai priskiriami nuomonėms, turi būti pakankamai faktų toms nuomonėms pagrįsti (2007 m. spalio 22 d. sprendimo byloje *Lindon ir kiti prieš Prancūziją* (pareiškimo Nr. 21279/02, 36448/02) 55 punktas).

61. EŽTT bylose ne kartą yra pasisakęs dėl Konvencijos 10 straipsnio taikymo istorinių diskusijų kontekste, pabrėždamas, jog istorinės tiesos siekimas yra neatskiriama saviraiškos laisvės dalis (2015 m. spalio 15 d. sprendimo byloje *Perin?ek prieš Šveicariją* (pareiškimo Nr. 27510/08) 213–223 punktai, 2010 m. balandžio 22 d. sprendimo byloje *Fatullayev prieš Azerbaidžaną* (pareiškimo Nr. 40984/07) 87 punktas). Tokiose bylose teismas aiškiai nurodė, kad istorinės diskusijos nėra jo vertinimo dalykas (2006 m. rugsėjo 21 d. sprendimo byloje *Monnat prieš Šveicariją* (pareiškimo Nr. 73604/01) 57 punktas). Tačiau nustatydamas, ar įsikišimas į autorių ar leidėjų teisę naudotis išraiškos laisve pareiškimuose, susijusiuose su istoriniais klausimais, buvo būtinas demokratinėje visuomenėje, teismas atsižvelgia į keletą veiksnių. Vienas iš jų yra būdas, kuriuo ginčijami pareiškimai buvo išreikšti, ir būdas, kuriuo jie gali būti aiškinami (2001 m. spalio 2 d. sprendimo byloje *Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden* (pareiškimo Nr. 29221/95 ir 29225/95) 102–106 punktai, 2009 m. sausio 15 d. sprendimo byloje *Orban and Others prieš Prancūziją* (pareiškimo Nr. 20985/05) 46–51 punktai). Kitas veiksnys yra konkretus interesas ar teisė, kurie buvo paveikti padarytais pareiškimais. Pavyzdžiui, byloje *Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden* tai buvo bulgarų nacionaliniai simboliai, 2004 m. kovo 30 d. sprendime byloje *Radio France and Others* (pareiškimo Nr. 53984/00) ir 2004 m. birželio 29 d. sprendime byloje *Chauvy and Others* (pareiškimo Nr. 64915/01) tai buvo gyvų asmenų reputacija, kuri buvo paveikta teiginiuose pateikiant rimtus kaltinimus dėl piktnaudžiavimo; byloje *Monnat* pareiškimai nebuvo tiesiogiai nukreipti prieš asmenis, kurie skundėsi, ar Šveicarijos žmonių reputaciją ar asmenines teises, bet prieš šalies vadovus Antrojo Pasaulinio karo metu; 2009 m. sausio 15 d. sprendime byloje *Association of Citizens Radko and Paunkovski prieš Buvusią Jugoslavijos Respubliką Makedoniją* (pareiškimo Nr. 74651/01) pareiškimai paveikė nacionalinę ir etninę visų makedoniečių tapatybę; byloje *Orban and Others* pareiškimai galėjo atgaivinti skausmingus prisiminimus apie kankinimo aukas. Susijęs veiksnys pagal EŽTT praktiką yra pareiškimų poveikis. Pavyzdžiui byloje *Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden* teismas atsižvelgė į tai, kad grupė, kurianti pareiškimus, neturėjo rimto poveikio, netgi lokalinio, ir jų sambūriai greičiausiai negalėjo tapti smurto ir netolerancijos propagavimo platforma; priešingai, byloje *Radio France and Others* teismas pažymėjo, kad pareiškimai, kuriais buvo reiškiami rimti šmeižikiški kaltinimai gyvam asmeniui, buvo transliuojami nacionaliniame radijo eteryje šešiasdešimt du kartus. Galiausiai EŽTT atsižvelgia į laikotarpį, praėjusį nuo istorinių įvykių, su kuriais buvo susiję padaryti pareiškimai.

62. Paminėta EŽTT praktika suponuoja, kad EŽTT vertinimas dėl būtinybės apriboti pareiškimus, susijusius su istoriniais įvykiais, yra atliekamas kiekvienu konkrečiu atveju ir priklauso nuo pobūdžio ir potencialaus tokio pareiškimo poveikio bei konteksto, kuriame jie buvo pareikšti, sąveikos.

63. Taigi pagal Konvencijos 10 straipsnį saviraiškos laisvei taikomos tam tikros išimtys. Saviraiškos laisvės ribojimai šios bylos kontekste, šiuo atveju – atsakomybės taikymo procesas, išplėstinės teisėjų kolegijos vertintinas kaip saviraiškos laisvės ribojimo priemonė, kurios taikymas turi būti atidžiai išnagrinėtas, o ribojimo pagrindai įtikinamai nustatyti.

64. Atsakovui teigiant, jog vadovaujantis Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos 7, 8, 9 straipsniais, jis turi teisę į žodžio, minties, sąžinės laisvę, gali turėti įsitikinimus, pažiūras ir gali juos laisvai reikšti net tada, kai jie nesutampa su oficialia valstybės pozicija, dėmesys atkreiptinas į tai, jog toje pačioje konvencijoje yra įtvirtinta, kad tautinei mažumai priklausantys asmenys, naudodamiesi iš šios pagrindų konvencijos principų išplaukiančiomis teisėmis ir laisvėmis, gerbia nacionalinius teisės aktus ir kitų žmonių teises, visų pirma asmenų, kurie priklauso tautinei daugumai arba kitoms tautinėms mažumoms (20 str.). Taigi Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija tautinėms mažumoms ne tik garantuoja teisę į žodžio laisvę, bet ir numato pareigas įgyvendinant žodžio laisvę gerbti nacionalinius aktus ir kitų žmonių teises. Šios pareigos nevykdymas, t. y. nacionalinių aktų ir kitų žmonių teisių negerbimas, gali suponuoti pagrįstus žodžio laisvės reiškinio apribojimus. Asmenų, priklausančių tautinėms mažumoms, saviraiškos teisės ir jų ribojimo pagrindai niekuo nesiskiria nuo bendrųjų Konstitucijoje ir Konvencijoje įtvirtintų pagrindų.

Dėl tarybos nario V. T. veiksmų vertinimo

65. Šios bylos atveju istorinis biografinis kontekstas yra toks: A. R.-V. oficialiai yra laikomas svarbia Lietuvos istorijos asmenybe, ženkliai prisidėjusia prie nepriklausomos Lietuvos kūrimo. 1945 m. balandžio 25 d. A. R.-V. tapo partizanu, 1950 m. – Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (toliau – ir LLKS) Gynybos pajėgų vadu, 1951 m. – LLKS Tarybos pirmininku ir Ginkluotųjų pajėgų vadu. Jis yra 1949 m. vasario 16-osios deklaracijos signataras. A. R.-V. buvo suimtas 1956 m., sovietų žiauriai kankintas, o 1957 m. jam įvykdyta mirties bausmė. 1997 m. A. R.-V. pripažintas kario savanorio statusas. Lietuvos Respublikos Prezidento 1998 m. sausio 26 d. dekretu jam (po mirties) suteiktas dimisijos brigados generolo laipsnis, taip pat buvo įteisinti dar 1949 m. ir 1950 m. Lietuvos partizanų aukščiausiosios vadovybės apdovanojimai – 2-ojo ir 1-ojo laipsnio Laisvės Kovos Kryžiai su kardais: Lietuvos Respublikos Prezidento 1998 m. kovo 6 d. dekretu A. R.-V. suteiktas (po mirties) 2-ojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinas (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro didysis kryžius), o 1999 m. vasario 1 d. dekretu – (po mirties) 1-ojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinas (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Didysis kryžius).

66. Pasisakydamas dėl rezistencinio judėjimo Konstitucinis Teismas 2014 m. kovo 18 d. nutarime yra nurodęs, jog atsižvelgiant į tai, kad prieš Lietuvą vykdyta SSRS agresija, taip pat į Lietuvos valstybės ir Lietuvos Respublikos pilietybės tęstinumą, organizuotos ginkluotos partizanų pajėgos laikytinos okupacijai besipriešinusios Lietuvos Respublikos ginkluotosiomis pajėgomis, t. y. tarptautinio ginkluoto konflikto šaliai priskirtinomis savanorių pajėgomis, kurių nariai turi kombatanto statusą. Kaip rodo rezistencijos sovietinei okupacijai istoriniai tyrimai, su šia okupacija kovojusių Lietuvos partizanų pajėgos paprastai laikėsi iš visuotinai pripažintų tarptautinės teisės normų (*inter alia* 1907 m. spalio 18 d. IV Hagos konvencijos dėl karo sausumoje įstatymų ir papročių priedo 1 straipsnio) kylančių reikalavimų tarptautinio ginkluoto konflikto šalies savanorių būriams (turėti atsakingą už savo pavaldinius vadą, sutartinį skiriamąjį, gerai matomą iš toli ženklą, atvirai nešioti ginklus, vykdyti operacijas laikantis karo įstatymų ir papročių).

67. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymus (Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos“ preambulę, Lietuvos Respublikos asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atkūrimo įstatymo 1 straipsnio 2 dalį) organizuotas ginkluotas pasipriešinimas sovietinei okupacijai laikomas Lietuvos valstybės savigny, ginkluoto pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviai skelbiami Lietuvos kariais savanoriais ir pripažįstami jų kariniai laipsniai ir apdovanojimai; įstatymo „Dėl Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos“ 2 straipsnio 2 dalyje konstatuota, kad Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Taryba buvo aukščiausia politinė ir karinė struktūra, vienintelė teisėta valdžia okupuotos Lietuvos teritorijoje (remiantis Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos 1 punktu, kuriame buvo nustatyta, kad „LLKS Taryba <...> okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos išsilaisvinimo kovai“). Taigi Lietuvos partizanai gali būti apibūdinami ne tik kaip nacionalinės, etninės grupės dalis, bet ir politinė grupė, siekusi išsaugoti Lietuvos valstybės tęstinumą. Lietuvos

gyventojų palaikymą turėję ginkluoti pasipriešinimo dalyviai – Lietuvos partizanai – įgyvendino tautos teisę į savigną nuo okupacijos ir agresijos. Ginkluotas pasipriešinimas trukdė sovietinėms okupacinėms struktūroms vykdyti deportacijas, trėmimus ir kitas represines priemones prieš Lietuvos civilius gyventojus. Taip pasipriešinimo dalyviai ne tik realiai siekė užtikrinti tautos išlikimą (ją gindami), bet ir tokią išlikimą simbolizavo (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2016 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2K-P-18-648/2016).

68. Oficialioji istorikų, atliekančių Lietuvos partizaninio pasipriešinimo laikotarpio įvykių tyrimus, vykdomus Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro, pozicija yra tokia, kad įvykių vertinimas vien KGB bylose esančia medžiaga, kuriose partizanai vadinami banditais, neatspindi tikrovės, nes joje apstu netikrų, partizanus juodinančių teiginių. Byloje specialistu dalyvavęs šio centro darbuotojas R. Z. nurodė, kad jo atliekamų istorinių tyrimų metu nustatyta, jog yra istorinių duomenų, kad Lietuvos partizanai vykdė karo lauko nuosprendžius prieš kolaborantus. Yra ir tokių atvejų, kai pagal KGB archyve esančius duomenis, jų papildomai netikrinant, galima buvo susidaryti vaizdą, kad partizanai mirtimi baudė be pagrindo. Tačiau gyvi liudijimai, tikrinant KGB duomenis, paneigė jų atitikimą tikrovei (buvo pateiktas konkretus pavyzdys). Specialistas nurodė, kad istoriniai šaltiniai liudija, jog A. R.-V. partizanų vadų pokalbiuose ne kartą yra neigiamai pasisakęs dėl baudimo mirtimi.

69. Nagrinėjamos bylos kontekste išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad istorijos faktų vertinimas ir jų interpretavimo aspektai nėra nagrinėjimo teisme dalykas. Šioje byloje svarbus teisinis vertinimas, ar įsikišimas į V. T. teisę naudotis saviraiškos laisve dėl jo pareiškimuose, susijusiuose su istoriniais klausimais, pateiktais argumentais yra būtinas demokratinėje visuomenėje. Išplėstinė teisėjų kolegija, atlikdama tokią teisinį vertinimą, taiko EŽTT pripažįstamą Išvados 61 punkte nurodytą patikros testą ir būtent įvertina V. T. pateiktų pareiškimų būdą, kuriuo jie buvo išreikšti, ir būdą, kuriuo jie gali būti aiškinami, (pareiškimų formą) interesus ar teises, kurios buvo paveiktos padarytais pareiškimais, pareiškimų poveikį ir laikotarpį, praėjusį nuo istorinių įvykių, su kuriais buvo susiję padaryti pareiškimai, taip pat kitus reikšmingus aspektus.

70. Dėl būdo, kuriuo atsakovo pareiškimai buvo išreikšti, ir būdo, kuriuo jie gali būti aiškinami pažymėtina, jog Išvados 3 ir 29 punktuose nurodyti atsakovo pasisakymai Komiteto 2018 m. liepos 18 d. posėdžio metu ir socialiniame tinkle „Facebook“ 2018 m. liepos 19 d. V. T. puslapyje patalpintame viešame įrašė pasižymi tiesioginiais kaltinimais, kad A. R.-V. dalyvavo taikių Lietuvos gyventojų žudymuose („asmeniškai skelbė mirtinus nuosprendžius taikiems Lietuvos gyventojams“), nurodyti tūkstantiniai tokių aukų skaičiai („dėl A. R.-V. buvo nužudyta 8 000 taikių piliečių ir vaikų“, „ten, kur veikė jam pavaldžios gaujos, buvo užmušta apie 8 000 taikių gyventojų – suaugusių ir vaikų“), A. R.-V. vadinamas pokariniu, tautos ir nacionaliniu nusikaltėliu, nacionalinės banditų grupuotės vadu, teroristinės organizacijos lyderiu, vykdžiusiu savo liaudies terorą. Teisiniu vertinimu, pasirinktas tonas pasižymi kraštutiniu kategoriškumu, pabrėžtinai neigiamu nusikaltimais žmogiškumui kaltinančiu atspalviu. Apskritai, tai nepanašu į diskusinį skleidžiamos informacijos pobūdį, kur galėtų dominuoti pasisakymai dėl nuomonių įvairovės dėl nepriklausomybės kovų – partizaninio judėjimo, taikytų metodų, keliamos abejonės, ar būtinas įamžinimas tokių kovų dalyvių atminimo, kai dalis Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos rinkėjų turi kitokią nuomonę ir pan.

71. Iš pareiškimų matyti, jog juose yra pateikiamas realios situacijos vertinimas. Pateikiant šiuos pareiškimus nesiremiama jokiais tokiems teiginiais patvirtinti skirtais šaltiniais, tik abstrakčiai nurodoma, jog pareiškimas daromas „remiantis turimais duomenimis“. V. T. paaiškino, jog savo pasisakymus grindė Lietuvos TSR Aukščiausiojo teismo 1957 m. rugsėjo 24/25 d. nuosprendyje dėl A. R. nuteisimo nurodytais duomenimis. Tačiau išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog teisinė tikrovė yra tokia, kad 1990 m. kovo 11 d. atkūrė Lietuvos valstybės nepriklausomybę ir atkurta nepriklausoma valstybė Lietuvos Respublikos Seimas 1990 m. gegužės 2 d. priėmė įstatymą „Dėl asmenų represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atstatymo“, kuriame Lietuvos Aukščiausiojo Taryba, konstatuodama, kad Lietuvos gyventojų pasipriešinimas agresijai ir okupaciniams režimams neprieštaravo nacionalinei ir tarptautinei teisei, pažymėdama, kad represijas šiems asmenims vykdė TSRS teismai ir neteisminiai organai, hitlerinės Vokietijos ir krašto teismai, taip pat buvusios Lietuvos TSR teismai, siekdama pašalinti represijų pasekmes ir atstatyti

teisingumą, nutarė paskelbti, kad Lietuvos gyventojai, kurie tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų buvo represinių organų nuteisti arba įkalinti neteisimine tvarka, arba kitaip apribota jų laisvė pagal RTFSR baudžiamąjį kodeksą (1926 m.), kitų TSRS respublikų baudžiamuosius įstatymus, hitlerinės Vokietijos baudžiamuosius nuostatus arba vietos įstatymus (1941–1944 m.) už pasipriešinimą agresijai ir okupaciniams režimams, taip pat išstremti iš Lietuvos 1940–1953 metais bei nuteisti pagal buvusios Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso 62, 63, 66–68, 70, 73, 79–82, 88, 89, 199, 210, 211 straipsnius, yra nekalti Lietuvos Respublikai ir atstatomos visos jų pilietinės teisės. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba pasipriešinimo dalyvių kovą vertina kaip tautos teisės į savignyą pasireiškimą (1 d.); Minėto įstatymo 3 dalyje nurodyta, jog šio įstatymo pirmajame straipsnyje nurodytiems asmenims pažymėjimus apie jų nuteisimo, įkalinimo, išstremimo ar kitokio laisvės apribojimo laiką išduoda Lietuvos Respublikos aukščiausiasis teismas – teisminių instancijų represuotiems asmenims (a p.).

72. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 1991 m. kovo 19 d. išdavė pažymėjimą Nr. 8-19958/91 dėl R. A., L., gim. (duomenys neskelbtini), visiško rehabilitavimo, t. y. pripažinimo neteisėtai represuotu, nekaltu Lietuvos Respublikai, tokiu būdu buvo atstatytos visos jo teisės. Taigi, okupacinės valstybės teismo nuosprendis prarado legitimumą.

73. Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, atsakovo pareiškimais teisinė tikrovė yra paneigiama, jos demonstratyviai nepaisoma, skleidžiami teisinei tikrovei priešingi, šmeižikiški ir dezinformuojantys teiginiai. V. T. pareiškimai yra be teisėto faktinio pagrindimo. Nurodytos teisinės tikrovės kontekste V. T. nepaisė sąžiningo principo, iškreipė faktus, nepateikė tikslios bei patikimos informacijos.

74. Nors V. T. nurodo, kad domėdamasis A. R.-V. atminimo įamžinimo klausimu rado tik Lietuvos TSR Aukščiausiojo teismo 1957 m. rugsėjo 24/25 d. nuosprendį dėl A. R. nuteisimo, išplėstinė teisėjų kolegija šį jo argumentą, kaip ir kitus jo argumentus, kuriuos jis grindė į bylą teikiamais išrašais iš publikacijų, vertina kaip nepagrįstus. Kaip jau minėta anksčiau, atsižvelgiant į savivaldybės tarybos nariui keliamus aukštesnius veiklos, atsakomybės, etikos ir profesionalumo standartus, savivaldybės tarybos narys turi būti gerai informuotas ir priimdamas sprendimus žinoti visą sprendžiamo klausimo kontekstą bei neapsiriboti selektyviais bei vienpusiškais duomenimis. Oficialioji istorikų, atliekančių Lietuvos partizaninio pasipriešinimo laikotarpio įvykių tyrimus, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro pozicija, biografiniai duomenys apie A. R.-V. yra visuotinai žinomi, prienami ir lengvai randami. Be to, reikia pastebėti, jog, kaip nurodė pareiškėjas bei kaip matyti iš byloje esančių duomenų, A. R.-V. biografijos faktai buvo pateikti tarybos nariams kaip Tarybos sprendimo projekto „Dėl A. R.-V. atminimo įamžinimo“, svarstyto 2018 m. liepos 18 d. Komiteto posėdyje, rengimo medžiaga. Taigi teisinę tikrovę atitinkantys duomenys apie A. R.-V. V. T. turėjo būti žinomi ir prienami.

75. Dėl konkrečių interesų ar teisių, kurios buvo paveiktos padarytais pareiškimais, pažymėtina, jog Išvados 65 punkte pateikti faktiniai duomenys apie A. R.-V. biografiją ir veiklą, jo nuopelnus ir jų valstybinį įvertinimą suponuoja, jog A. R.-V. yra Lietuvai, jos nepriklausomybei ir visai Lietuvos tautai svarbi istorinė asmenybė. Dėl to šmeižikiško pobūdžio ir dezinformaciniais pareiškimais ne tik žeminamas mirusiojo A. R.-V. geras vardas ir reputacija, daromas neigiamas poveikis jo, kaip įvertinto kovotojo už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, šeimos narių garbei ir orumui, bet ir bandoma iškraipyti Lietuvos istoriją ir visuomenės nuomonę dėl pagarbos šiam asmeniui bei jo nuopelnų, prisidedant prie nepriklausomos Lietuvos kūrimo. Taip pat pastebėtina, jog nepaisant to, kad pasisakymuose kalbama apie tolimą praeities įvykių laikotarpį, jų turinys yra itin aktualus ir ypatingai jautrus esamomis sąlygomis, kai Lietuvos Respublikos Seimas 2017 m. lapkričio 16 d. nutarimu 2018 metus paskelbė A. R.-V. metais.

76. Vertinant pareiškimų poveikį, būtina pažymėti, kad atsakovo pareiškimų turinys pasklido Lietuvos visuomenės informavimo priemonėse, t. y. žinia apie A. R.-V. – oficialiai pripažįstamo svarbia Lietuvos istorijos asmenybe – itin negatyvius vertinimus buvo paskleista plačiai, V. T. įrašas sulaukė daugybės reakcijų ir komentarų, supriešino žmones ir sukėlė didelį pasipiktinimą bei užgavo daugelio žmonių jausmus. Tai, jog Komitete pasakytus žodžius „dėl A. R.-V. buvo nužudyta 8 000 taikių piliečių ir vaikų“ V. T. išplėtojo ir viešu įrašu pasidalijo

puslapyje „Facebook“ rodo, jog V. T. siekė, kad apie jo pareiškimą sužinotų kuo daugiau žmonių, t. y. kad ši informacija visų pirma pasiektų jo profilio sekėjus, o taip pat ir kitus asmenis.

77. Nors V. T. paaiškino, kad pateikdamas pareiškimus jis siekė atstovauti savo rinkėjams, kurių daugelis priklauso tautinėms mažumoms, išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad tiek iš Išvados 64 punkte aptartų Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos nuostatų, tiek iš nacionalinio teisinio reguliavimo kyla įpareigojimai tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims gerbti kitų žmonių teises, kas reiškia ir įpareigojimus gerbti kitų žmonių teises naudojantis saviraiškos laisve bei reiškiant savo įsitikinimus. Kaip jau minėta anksčiau, laisvė turėti įsitikinimus negali būti ribojama, tačiau laivė reikšti įsitikinimus nėra absoliuti ir ji gali būti apribojama, kuomet jos reiškinys yra nesuderinamas su bet kokiais teisei priešingais veiksmais. Siekis tinkamai atstovauti savo rinkėjams bei tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims šiuo atveju negali pateisinti Konstitucijoje ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje įtvirtintų saviraiškos laisvės įpareigojimų nepaisymo. Be to, Kodekso 4 straipsnyje įtvirtintas teisingumo principas įpareigoja savivaldybės tarybos narį vienodai tarnauti visiems žmonėms, nepaisant jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, išsilavinimo, religinių įsitikinimų, politinių pažiūrų, amžiaus ar kitų skirtumų.

78. Vertindama, ar nagrinėjamas ribojimas proporcingas siekiamiems tikslams ir ar priežastys, kuriomis rėmėsi Klaipėdos miesto savivaldybės taryba, buvo svarbios ir pakankamos, išplėstinė teisėjų kolegija prieina prie išvados, kad šiuo atveju, kai politiko pareiškimais akivaizdžiai neigiama teisinė tikrovė, jos demonstratyviai nepaisoma, skleidžiama teisei tikrovei priešinga, šmeižikiška informacija ir/ar dezinformacija apie Lietuvai nusipelnusį asmenį ir istorinius Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės kovų procesus, sąmoningai priešinami Lietuvos žmonės, buvo svarbios ir pakankamos priežastys atsakomybei ir tai, atsižvelgiant į savivaldybės tarybos nario statusą, į veiksmų pobūdį ir išreiškimo būdą bei sukeltas pasekmes, yra proporcinga saviraiškos laisvės ribojimo priemonė. Taigi šiuo atveju pripažintina, kad atsakovo pateikti pareiškimai suponuoja būtinumą demokratinėje visuomenėje apriboti jo saviraiškos laisvę. Anksčiau nurodytos reikšmingos ir pakankamos priežastys bei būtinybė užtikrinti pagarbą A. R.-V. atminimui dėl jo nuopelnų, prisidedant prie nepriklausomos Lietuvos kūrimo, apsaugoti pamatines Lietuvos visuomenės demokratines vertybes ir visos lietuvių tautos istoriją pagrindžia „neatidėliotino visuomenės poreikio“ buvimą.

79. Išplėstinė teisėjų kolegija, atsižvelgusi į šioje išvadoje išdėstytų argumentų visumą, vertina, kad V. T., Finansų ir ekonomikos komiteto posėdyje bei savo puslapyje socialiniame tinkle „Facebook“ (Išvados 3 ir 29 punktuose nurodyti pasisakymai) viešai pareiškdamas Lietuvos partizanų vadą A. R.-V. ir jo atminimą menkinančią informaciją ir paskleisdamas žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį atliko su Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalimi, 25 straipsnio 4 dalimi, 28 straipsnio ir Valstybės politikų elgesio kodekso 4 straipsnio nuostatomis nesuderinamus ir joms prieštaraujančius veiksmus. Konstatuotina, jog tokiais savo veiksmais tarybos narys V. T. nepaisė iš savivaldybės tarybos nario priesaikos, konstitucinio savivaldybės tarybos nario statuso kylančių reikalavimų gerbti ir vykdyti Konstituciją ir įstatymus, nepažeisti konstitucinių žmogaus teisių ir laisvių, eidamas tarybos nario pareigas nesivadovavo Konstitucija ir jos saugomomis vertybėmis, nepaisė savivaldybės tarybos nario priesaikoje įtvirtinto sąžiningumo imperatyvo, taip pat draudimo atlikti bet kokius teisei priešingus veiksmus, kuriais asmenys yra šmeižiami arba kitaip yra dezinformuojama visuomenė ar atskiri jos nariai, bei diskreditavo teritorinės bendruomenės valdžios autoritetą. Įvertinus pateiktų pareiškimų pobūdį, jų turinį, pateikimo aplinkybes ir kitas anksčiau išdėstytas reikšmingas aplinkybes, išplėstinė teisėjų kolegija tokius savivaldybės tarybos nario veiksmus pripažįsta šiurkščiais Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies, 25 straipsnio 4 dalies, 28 straipsnio, savivaldybės tarybos nario priesaikos ir Valstybės politikų elgesio kodekso 4 straipsnio reikalavimų pažeidimais.

80. Išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos narys V. T. savo veiksmais Finansų ir ekonomikos komiteto posėdyje bei savo puslapyje socialiniame tinkle „Facebook“ viešai pareiškdamas apie Lietuvos partizanų vadą A. R.-V. ir

jo atminimą menkinančią informaciją ir paskleisdamas žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį, sulaužė savivaldybės tarybos nario priesaiką (Vietos savivaldos įstatymo 22 str. 6 d., Administracinių bylų teisenos įstatymo 122 str. 1 d.).

81. Pareiškėjas savo prašymą grindė ir Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalies nuostatomis, kuriose numatyta, jog valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga.

82. Įvertinus pareiškėjo pateiktus argumentus dėl atsakovo veiksmų prieštaravimo Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalies nuostatomis konstatuotina, kad jie nėra konstituciškai pagrįsti, todėl atsakovo veiksmų atitiktis Konstitucijos 42 straipsnio 2 daliai teismas netiria.

Dėl V. T. atsiliepime į prašymą nurodytų procedūrinių pažeidimų nepagrįstumo

83. Atsakovas V. T. atsiliepime į prašymą nurodė daug, jo manymu, padarytų procedūrinio pobūdžio pažeidimų, dėl kurių išplėstinė teisėjų kolegija pasisako.

84. Vietos savivaldos įstatymo 25^a straipsnio 4 dalyje nurodyta, jog teikimas pradėti savivaldybės tarybos nario ar savivaldybės tarybos nario – mero įgaliojimų netekimo procedūrą turi būti išdėstytas raštu ir pasirašytas visų ne mažiau kaip 1/3 savivaldybės tarybos narių grupę sudarančių asmenų. Teikimas turi būti pateiktas savivaldybės tarybai ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo šio straipsnio 3 dalyje nustatytų bent vieno iš pagrindų (jis sulaužė priesaiką; jis nevykdo jam šiame ar kituose įstatymuose nustatytų įgaliojimų) paaiškėjimo dienos. Pagal to paties straipsnio 5 dalį, teikime pradėti tarybos nario ar savivaldybės tarybos nario – mero įgaliojimų netekimo procedūrą nurodomas konkretus asmuo, siūlymai pradėti procedūrą bent vienu iš šio straipsnio 3 dalyje nustatytų pagrindų, šiuos siūlymus pagrindžiantys argumentai, įrodymai ir jų šaltiniai. Gavusi teikimą pradėti savivaldybės tarybos nario ar savivaldybės tarybos nario – mero įgaliojimų netekimo procedūrą savivaldybės taryba kitame savivaldybės tarybos posėdyje, bet ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo teikimo gavimo dienos, priima sprendimą sudaryti komisiją pateiktiems faktams iširti ir nustato terminą, iki kada komisija turi pateikti išvadą. Komisija sudaroma iš visų frakcijų atstovų laikantis proporcingumo principo (Vietos savivaldos įstatymo 25^a str. 6 d.).

85. Kaip matyti iš išdėstytų nuostatų, teikimas yra pagrindas pradėti savivaldybės tarybos nario ar savivaldybės tarybos nario – mero įgaliojimų netekimo procedūrą. Pagal Vietos savivaldos įstatymo 25^a straipsnio 4–5 dalių nuostatas, teikimas turi atitikti tam tikrus reikalavimus – turi būti pateiktas savivaldybės tarybai ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo bent vieno iš pagrindų (savivaldybės tarybos narys ar savivaldybės tarybos narys – meras sulaužė priesaiką ar nevykdo jam šiame ar kituose įstatymuose nustatytų įgaliojimų) paaiškėjimo, turi būti išdėstytas raštu ir pasirašytas visų ne mažiau kaip 1/3 savivaldybės tarybos narių grupę sudarančių asmenų. Atitinkamai teikimo turinyje turi būti pateikti siūlymus pradėti tarybos nario ar savivaldybės tarybos nario – mero įgaliojimų netekimo procedūrą pagrindžiantys argumentai, įrodymai ir jų šaltiniai. Detalesnių nuostatų dėl komisijos atliekamo tyrimo Vietos savivaldos įstatyme nėra pateikiama, tačiau iš Vietos savivaldos įstatymo spręstina, jog komisija turi iširti teikime pradėti tarybos nario ar savivaldybės tarybos nario – mero įgaliojimų netekimo procedūrą nurodytus faktus ir pateikti išvadą – vertinimą dėl to, ar savivaldybės tarybos narys ar savivaldybės tarybos narys – meras sulaužė priesaiką ir (arba) tinkamai vykdė jam Vietos savivaldos įstatyme ir kituose įstatymuose nustatytus įgaliojimus.

86. Šiuo atveju 2018 m. liepos 23 d. Tarybai pateiktas Teikimas atitinka Vietos savivaldos įstatymo 25^a straipsnio nuostatas: jis buvo išdėstytas raštu, pateiktas Tarybai ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo 25^a straipsnio 3 dalyje nustatytų bent vieno iš pagrindų (jis sulaužė priesaiką; jis nevykdo jam šiame ar kituose įstatymuose nustatytų įgaliojimų) paaiškėjimo dienos – 2018 m. liepos 18 d. atsakovas pasisakė Komiteto posėdyje, 2018 m. liepos 19 d. patalpino viešą įrašą socialiniame tinkle „Facebook“.

87. Atsakovas nurodo, jog Komisija ne tyrė, o vertino Teikime nurodytus pasisakymus.

88. Pagal Dabartinės lietuvių kalbos žodyną, žodis „tirti“ aiškintinas kaip stengtis suprasti, suvokti, sužinoti (1); mokslškai nagrinėti (2). Žodis „vertinti“ aiškintinas kaip pripažinti vertę, reikšmę, branginti (1); spręsti, ko vertas (2).

89. Kaip matyti iš Komisijos Išvados, joje iš esmės yra pateiktas teikime pradėti savivaldybės tarybos nario ar savivaldybės tarybos nario – mero įgaliojimų netekimo procedūrą nurodyto pagrindo tyrimas – ar V. T. veiksmai, viešai menkinant Lietuvos partizanų vadą A. R.-V. ir jo atminimą, skleidžiant žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį, prieštarauja atitinkamiems teisės aktų reikalavimams. Komisijos atliktas tyrimas iš esmės vertintinas kaip neatsiejamai susijęs ir su V. T. veikslių vertinimu, dėl to nėra pagrindo sutikti su atsakovo argumentais, jog Komisija netinkamai atliko jai pavestą užduotį.

90. Dėl savivaldybės tarybos nario įgaliojimų netekimo procedūros sustabdymo ikiteisminio tyrimo pagrindu pažymėtina, jog Klaipėdos apygardos prokuratūroje 2018 m. liepos 23 d. dėl V. T. pasisakymų pradėtas ikiteisminis tyrimas pagal Baudžiamojo kodekso 313 straipsnio 2 dalį, kurioje numatyta atsakomybė tam, kas viešai paskleidė apie mirusį melagingus prasimanymus, galinčius nulemti žmonių panieką ar pakirsti pagarbą jo atminimui. Savivaldybės tarybos nario įgaliojimų procedūra V. T. atžvilgiu pradėta kitu pagrindu nei ikiteisminis tyrimas, t. y. dėl V. T. veikslių, viešai menkinant Lietuvos partizanų vadą A. R.-V. ir jo atminimą, skleidžiant žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį. Taigi šiuo atveju, nors ikiteisminis tyrimas ir savivaldybės tarybos nario įgaliojimų netekimo procedūra yra pradėti dėl tų pačių atsakovo veikslių, atsakomybės formos skiriasi ir egzistuoja savarankiški jų taikymo pagrindai. Taigi nebuvo pagrindo tenkinti atsakovo prašymą ir sustabdyti tyrimą. Kita vertus, pastebėtina ir tai, jog savivaldybės tarybos nario ar savivaldybės tarybos nario – mero įgaliojimų netekimo procedūra yra reglamentuota numatant konkrečius ir gan trumpus terminus, o sustabdymo procedūra atskirai nėra aptarta.

91. Dėl atsakovo argumentų, jog Komisija, posėdžiaudama uždaruose posėdžiuose, pažeidė Vietos savivaldos įstatymo ir Reglamento nuostatas, pažymėtina, kad iš 2018 m. rugpjūčio 3 d. Komisijos posėdžio protokolo Nr. TAR1-112 matyti, jog Komisijos nariai, įvertinę galimą posėdžių veiklos trikdydumą, pasiūlė organizuoti uždarus posėdžius. Iš 2018 m. rugpjūčio 30 d. Komisijos posėdžio protokolo matyti, jog Komisijos nariai, reaguodami į Klaipėdos jungtinio demokratinio judėjimo prašymą rengti atvirą posėdį, įvertinę svarstomo klausimo jautrumą, galimą spaudimą Komisijos nariams, svarstomo klausimo sąsają su asmens garbe ir orumu, valstybės saugumu, siekdami atskirti apkaltos procesą nuo vykstančio ikiteisminio tyrimo proceso, manė, kad Komisijos posėdžiai turi likti uždari.

92. Reglamento 29.8 punkte nurodyta, jog Komisijos (visuomeninės tarybos) nuostatus pagal kompetenciją rengia Savivaldybės administracija arba Sekretoriatas. Jeigu nuostatuose nėra išsamiai reglamentuota komisijos (visuomeninės tarybos) darbo tvarka, nereglamentuoti klausimai sprendžiami vadovaujantis šiame Reglamente nustatyta komitetų darbo tvarka. Reglamento 27.3 punkte yra reglamentuojama komitetų posėdžių tvarka ir jame yra numatyta, jog pagrindinė komitetų veiklos forma yra posėdžiai. Gali būti organizuojami išvažiuojamieji posėdžiai. Posėdžiai yra atviri. Kai komiteto posėdyje svarstomas su valstybės, tarnybos ar komercine paslaptimi susijęs klausimas, komitetas gali nuspręsti jį nagrinėti uždareme posėdyje.

93. Išplėstinė teisėjų kolegija vertina, jog nepaisant to, kad Komisija posėdžiavo uždaruose posėdžiuose, tai niekaip nesuvaržė atsakovo teisių, kuriomis jis naudojo visi apimtimi. V. T. buvo sudarytos sąlygos būti išklausytam, pateikti rašytinius paaiškinimus, be to, pats atsakovas pabrėžė rezonansinį ir didelio dėmesio sulaukusį šio atvejo pobūdį. Taigi Komisijos posėdžio forma nepažeidė atsakovo teisių, ši aplinkybė taip pat nevertintina kaip turinti reikšmės sprendžiant dėl Komisijos darbo teisėtumo.—

94. Kaip matyti iš 2018 m. rugpjūčio 3 d. Komisijos posėdžio protokolo Nr. TAR1-112, posėdyje pasiūlyta į 2018 m. rugpjūčio 10 d. Komisijos posėdį pakviesti V. T. Iš 2018 m. rugpjūčio 22 d. Komisijos posėdžio protokolo Nr. TAR1-118 matyti, jog Komisijos pirmininkas pasiūlė V. T. pasikalbėti apie Teikime nurodytus faktus. V. T. atsisakė kalbėtis, atsisakė atsakyti į klausimus žodžiu, prašė, kad Komisijos nariai klausimus pateiktų raštu. Komisijos nariai nutarė paprašyti V. T. pateikti paaiškinimus raštu dėl Teikime nurodytų aplinkybių. Buvo pagarsinti Teikime nurodyti

faktai, Komisijos nariai išnagrinėjo medžiagą. Komisijos nariai manė, kad jeigu V. T. pateikus atsiliepimą naujų aplinkybių nepaiškės, yra požymių, leidžiančių kreiptis į teismą dėl priesaikos sulaužymo. Pasiūlyta rengti Komisijos išvados projektą. Taigi Komisijos nariai numatė galimybę įvertinti V. T. paaiškinime pateiktas aplinkybes, o iš Išvados matyti, jog V. T. rašytiniai paaiškinimai buvo įvertinti.

95. Komisijos 2018 m. rugpjūčio 3 d. posėdžio protokole Nr. TAR1-112, 2018 m. rugpjūčio 22 d. posėdžio protokole Nr. TAR1-118 ir 2018 m. rugpjūčio 30 d. posėdžio protokole Nr. TAR1-120 yra nurodyta darbotvarkė, aptarti pagrindiniai svarstyti klausimai, nurodytas nutartas rezultatas. Šie duomenys atspindi pagrindinę tyrimo eigą bei tai, kokie klausimai buvo spęsti, o pagrindo posėdžių protokolus vertinti kaip neišsamius ar netinkamus nėra.

96. Atsakovas kelia klausimo dėl pritarimo Išvadai įtraukimo į 2018 m. rugsėjo 13 d. posėdžio darbotvarkę teisėtumo klausimą.

97. Vietos savivaldos įstatymo 13 straipsnio 6 dalyje numatyta, jog savivaldybės tarybos posėdžio darbotvarkę sudaro meras. Ne vėliau kaip prieš 4 darbo dienas iki savivaldybės tarybos posėdžio svarstytinus klausimus kartu su įregistruotais sprendimų projektais meras privalo įtraukti į posėdžio darbotvarkę. Jeigu meras svarstytinų klausimų į posėdžio darbotvarkę neįtraukia, dėl jų įtraukimo į darbotvarkę sprendžia savivaldybės taryba reglamente nustatyta tvarka. Savivaldybės tarybos posėdžio darbotvarkė ne vėliau kaip prieš 3 darbo dienas iki savivaldybės tarybos posėdžio paskelbiama savivaldybės interneto svetainėje.

98. Vietos savivaldos įstatymo 13 straipsnio 7 dalyje numatyta, jog savivaldybės tarybos posėdžio darbotvarkė gali būti papildyta ar pakeista savivaldybės tarybos sprendimu komiteto, komisijos, frakcijos ar 1/3 dalyvaujančių posėdyje tarybos narių siūlymu, jeigu dėl šių siūlymų sprendimų projektai įregistruoti ne vėliau kaip prieš 24 valandas iki posėdžio pradžios. <...>

99. Reglamento 59.1 punkte numatyta, jog Tarybos posėdžio darbotvarkę sudaro meras, tvirtina Taryba posėdžio pradžioje posėdyje dalyvaujančių Tarybos narių balsų dauguma. Ne vėliau kaip prieš 4 darbo dienas iki Tarybos posėdžio šio Reglamento V skyriaus nustatyta tvarka parengtus, suderintus, įvertintus (kai atliekamas vertinimas), paviėšintus, įregistruotus ir apsvarstytus komitetuose sprendimų projektus, dėl kurių konsultuotasi su visuomene (kai atliekamas konsultavimasis), meras privalo įtraukti į posėdžio darbotvarkę.

100. Pagal Reglamento 59.3 punktą, jeigu meras 59.1 papunktyje nurodytų sprendimų projektų į posėdžio darbotvarkę neįtraukia, apie neįtraukimo priežastis meras posėdžio pradžioje žodžiu informuoja Tarybą. Posėdžio pradžioje tvirtinant darbotvarkę balsuojama dėl kiekvieno į darbotvarkę neįtraukto sprendimo projekto. Klausimas įtraukiamas į darbotvarkę posėdyje dalyvaujančių Tarybos narių balsų dauguma. <...>

101. Reglamento 59.4 punkte nurodyta, jog tarybos posėdžio darbotvarkė gali būti papildyta ar pakeista Tarybos sprendimu komiteto, komisijos, frakcijos ar 1/3 dalyvaujančių posėdyje Tarybos narių siūlymu. Pageidavimą papildyti ar pakeisti mero sudarytą Tarybos posėdžio darbotvarkę iki jos patvirtinimo gali išreikšti meras ir Savivaldybės administracijos direktorius, o dėl jų svarstymo apsisprendžia Taryba. Nauji sprendimų projektai gali būti įtraukti į darbotvarkę, jeigu jie įregistruoti Sekretariate ne vėliau kaip prieš 24 valandas iki posėdžio pradžios. <...>

102. Pareiškėjo atstovas teismo posėdžio metu nurodė, jog klausimas dėl pritarimo Išvadai Sekretariate buvo užregistruotas 2018 m. rugsėjo 10 d., ginčo dėl šios aplinkybės nekilo. Kaip matyti iš atsakovo atstovės pateiktos Tarybos 2018 m. rugsėjo 13–14 d. posėdžio darbotvarkės, klausimas dėl pritarimo Išvadai nebuvo įtrauktas į darbotvarkę. Į 2018 m. rugsėjo 13 d. tarybos posėdžio matyti, jog Tarybai meras teikė klausimą dėl apsisprendimo įtraukti į posėdžio darbotvarkę klausimą dėl Išvados patvirtinimo – tam Taryba pritarė, dėl to ir buvo svarstytas klausimas dėl pritarimo Išvadai ir kreipimosi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą. Iš šių duomenų ir įvertinus anksčiau išdėstytas teisinio reguliavimo nuostatas darytina išvada, jog klausimas dėl Išvados įtraukimo į Tarybos darbotvarkę buvo įtrauktas laikantis Reglamento nuostatų, dėl to konstatuoti procedūrinius pažeidimus šiuo aspektu nėra pagrindo.

103. Dėl V. T. alternatyvaus sprendimo projekto svarstymo įtraukimo į Tarybos darbotvarkę konstatuotina, jog šis klausimas įtakos atsakovo įgaliojimų netekimo procedūros teisėtumui neturi.

Šiuo atveju sprendžiamas būtent savivaldybės tarybos nario V. T. priesaikos sulaužymo atvejis ir iš procedūrinės pusės vertinama, ar Taryba į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą kreipėsi laikydamasi teisės aktų reikalavimų. Vietos savivaldos įstatyme nėra reglamentuojama savivaldybės tarybos nario ar savivaldybės tarybos nario – mero, dėl kurio yra pradėta įgaliojimų netekimo procedūra, teisė pateikti Tarybai svarstyti alternatyvų sprendimą dėl savivaldybės tarybos nario ar savivaldybės tarybos nario – mero įgaliojimo netekimo procedūros, t. y. šis klausimas nėra įgaliojimų netekimo procedūros sudėtinė dalis, o yra susijęs su savivaldybės tarybos nario teisių ir pareigų įgyvendinimu. Kita vertus, balsavimas prieš pritarimą Išvadai išreiškia nepritarimą Išvadai. Be to, kaip teismo posėdžio metu paaiškino pareiškėjo atstovas, V. T. alternatyvų sprendimo projektą Tarybos posėdžiui pateikė nesilaikydamas Reglamente numatytų reikalavimų dėl sprendimo projektų pateikimo tvarkos ir terminų.

104. Išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, jog savivaldybės tarybos nario V. T. įgaliojimų netekimo procedūros procedūrinio pobūdžio pažeidimų nenustatyta, o jo argumentai šiais aspektais atmetini kaip nepagrįsti.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 122 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija

t e i k i a i š v a d a :

Pripažinti, kad Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos narys V. T. (V. T.), savo veiksmais Finansų ir ekonomikos komiteto 2018 m. liepos 18 d. posėdyje bei 2018 m. liepos 19 d. savo puslapyje socialiniame tinkle „Facebook“ viešai pareiškdamas apie Lietuvos partizanų vadą A. R.-V. ir jo atminimą menkinančią informaciją ir paskleisdamas žinomai neteisingą informaciją apie šį asmenį, pažeidė Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalį, 25 straipsnio 4 dalį, 28 straipsnį ir Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso 4 straipsnyje įtvirtintus valstybės politikų elgesio principus ir sulaužė savivaldybės tarybos nario priesaiką.

Ši Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išvada yra galutinė ir neskundžiama.

Teisėjai

Gintaras Kryževičius

Dainius Raižys

Ramutė Ruškytė

Virginija Volskienė

Skirgailė Žalimienė